

KULTÚRA

ROČNÍK VIII. – č. 1

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

12. JANUÁRA 2005

Vydáva Factum bonum, s. r. o. • Šéfredaktor Teodor Križka • Redakcia: Sološnická 41, 841 05 Bratislava, Tel./fax: 654 12 388 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 20 Sk

Ilustrácia: Tibor Kovalik

Uzavreli sme jeden a začali piaty rok nového tisícročia, života Európy, sveta i 12. rok Slovenskej republiky. Ján Pavol II. chcel začať nové tisícročie s očistenou pamäťou, a preto ho začal verejnou modlitbou odprosena za všetky zlyhania synov a dcér Cirkvi v dejinách. Dará sa nám však ľudskejší život? V niečom áno, v mnohom vôbec nie. Vo svete je mnoho chudoby až biedy, rozpútal sa terorizmus, vo dne v noci ľudia zabíjajú ľudí nielen v Iraku, do povetria letia budovy, školy, obchodné centrá i kostoly. A šíri sa vo svete i u nás mnoho nerestí i zločinov.

Astronaut Čerňan, slovenského pôvodu, vyrozprával, aký dojmavý bol jeho pohľad z povrchu Mesiaca na krásnu modrú planétu Zem, ktorá krúži okolo Slnka už milióny rokov, spolu s ľudstvom už státisíce rokov. Ľudia na nej pracujú, večer zapalujú svetlá a potom si líhajú na odpočinok. Rozvinuli cez stáročia kultúru, najmä jej ohniská v Európe – chrámy a univerzity, umenie všetkých druhov, od kníh cez maľby a sochy až po hudbu. A chránili tajomstvo života, tajomstvo živej osoby človeka, chránili posvätnosť manželstva a rodiny, tajomstvo každého dieťaťa. V Európe, ale aj inde to ľudia po stáročia robili v duchu

Všetko je dovolené?

kresťanstva, v mene evanjelia cez Ježiša Krista, cez jeho Cirkev, v duchu jeho slova a v duchu Desatora. V mnohom ľudia zlyhali. Ale aj uprostred slabostí vyrastali uprostred nich v každej generácii hrdinovia a svätci. Tí boli

Kardinál

JÁN CHRYZOSTOM KOREC

požehnaním pre planétu Zem a rozvíjali kultúru života.

Žiaľ, dnes sa deje pred našimi očami čosi opačné, a to v rozmeroch, ktoré priam naháňajú strach.

Ľudia sa vydali na cestu deštrukcie planéty Zem spolu s jej obyvateľmi. Ničia pôdu, likvidujú vzácne pralesy i lesy, znečistili vody riek i morí, znehodnotili dýchaný vzduch. A podtínajú samotné základy života ľudí tým, že podkopávajú posvätnosť manželstva a rodiny, ktoré boli po stáročia základom zdravého života národov, aj nášho slovenského národa. Mnohé masmédiá hovoria o manželstve a rodine bezmála ako prežitku. Jednotlivci i skupiny žiadajú, aby parlamenty odhlasovali

zákony o ich novom chápaní. V Nemecku už dokonca navrhli novú definíciu manželstva ako spoločenstva „des Menschen mit dem Menschen“, „človeka s človekom“. Nie teda ako spoločenstvo muža a ženy, budúcich rodičov, otca a matky. Tak by sa zrušila odveká posvätnosť manželstva a rodiny ako základ života národov podľa slov Písma, že človek bol stvorený na Boží obraz a podobu, že bol stvorený ako muž a žena. Niektoré parlamenty novú definíciu už aj odhlasovali, na posmech a hanbu sveta. O nejaký čas budú možno parlamenty hlasovať o tom, či má ďalej platiť násobilka alebo zákon o zemskej príťažlivosti.

Takto si na začiatku tretieho tisícročia nivočíme planétu Zem a na nej ľudstvo. Pozorovateľ planéty Zem z Mesiaca by zasol nad tým, aké obrovské finančné sumy dávajú pozemšťania na výrobu zbraní, na zbrane chemické, biologické či jadrové, zatiaľ čo milióny ľudí na svete hladujú. Tento nerestný a zvrátený život sa pritom šíri po celom svete globálne. Veľká časť masmédií šíri aj najzvrátenejšie názory, až sa ľudia v tom priam dusia a sú ako v narkóze.

Orkán v Tatrách i nedávne zemetrasenie, ktoré obrovskými vlnami usmrtilo pol druhu stovky tisíc ľudí v Ázii, dve prírodné katastrofy. Jedna u nás doma, druhá ďaleko. Obe sa však vďaka médiám dotkli našich sŕdc. Trúfam si vysloviť nádej, že nenechali nikoho ľahostajným – azda okrem tých, ktorým už pár hodín nato zasvietili v očiach ohníčky radosti, koľko sa dá na týchto nešťastiach zarobiť.

Dávny človek, ešte nepoškodený moderným skepticizmom, by nielen v týchto katastrofách videl Božie znamenie. Každé nešťastie by si dal do súvislosti so svojim konaním, v ktorom by našiel rozpor medzi vôľou Pána živých i neživých vecí a svojim egoizmom.

Lenže my nie tak. My skôr slepo hľadáme racionálne odpovede, prečo vlastne ku katastrofám došlo. Ani nás napadne skúmať, či sme svojim konaním nevyviedli z rovnováhy harmóniu sveta, ku ktorému sa správame konzumne, nie ako múdry hospodár. Ani sa len nezamyslíme, či sa ku všetkému živému a neživému správame nie ako nájomca, ale ako suverén, ktorý stále viac uplatňuje osobnú ľubovôľu.

Dôsledky takéhoto konania v globálnych rozmeroch

Zastavenie

TEODOR KRIŽKA

nepričítajú náhle, no určite prídu a už sú tu. A hoci by tomu ani tak nebolo, hoci by naozaj prírodné súvislosti nekorrešpondovali s úpadkom ľudskej morálky, s krízou lásky, s krízou úcty k nadprirodzeným zákonom, ak by sme sa pri pohľade na nešťastie nezastavili a nezamysleli sa nad zmyslom života, iba by sme potvrdili hrubosť svojho srdca.

Ale rozmeňme veci na drobné. Premietnime konanie našich verejných predstaviteľov i svoje osobné na naše predstavy o lepšej, spravodlivejšej spoločnosti, o ktorú sme pred rokmi prosili. Koľko totožných bodov bude na týchto dvoch mapách? Verili sme, že budujeme slobodný, demokratický slovenský štát, ktorý ustanovil majoritný slovenský národ, aby zavŕšil svoje sebaurčovacie právo.

Koľko z tohto práva existuje v praxi? Takmer všetky rozhodujúce ekonomické subjekty, vrátane bánk, sú v inonárodných rukách. Naši rýchlokvasení demokrati, vrátivší sa z niekoľkotýždňových školení v tom či onom demokratickom zahraničí, sa nad týmito slovami isto iba zhovievavo pousmejú. Vytiahnu z rukáva základné poučky o globalizovanej ekonomike, o tom, že kapitál nepozná slovo domov či vlasť, tobôž národ.

Je to síce hrubá lož, ale nie som ekonóm, preto som náchylný nad ich poučkami rozmýšľať. Zatiaľ v tom vidím iba nekoloniálne chytráctvo. Tak to vidím ako intelektuál a nemôžem mlčať, lebo sa cítim byť slovenským básnikom a byť slovenským básnikom odjakživa znamenalo nekutrať sa iba vo svojom osobnom svete, ale podieľať sa na osude národa.

Vidím, na čom záleží globalizovanému kapitálu. Jasne rozlišujem, že je už koncentrovaný v niekoľkých rukách. Vidím, ako pod jeho vplyvom padajú akékoľvek predstavy parlamentov či vlád, tobôž ľudu. Vidím, čo sa odo mňa žiada. Vnímam, že mám stále veriť v slobodnú vôľbu svojich zástupcov do samosprávnych orgánov či do zákonodarného zboru, zároveň však vnímam, že mám byť „inteligentný“ a nesmiem predpokladať, že tú moju vôľbu budú môcť a chcieť naplniť.

Vidím, ako sa denne rúca krehká stavba medzinárodných noriem, opretých o mohutné stĺpy krvi obetí vo svetových vojnách, ale i dávno pred nimi. Vidím, že komunistický internacionalizmus bol iba primitívnou formou globalizácie, ktorá si zatiaľ vyzliekla leninskú košeľu a pracuje sofistikovanejšie, akoby v rukavičkách.

Jednej i druhej však stojí v ceste ľudská viera v ideál spravodlivosti.

A vidím, že sa opäť a opäť musí zraziť viera so skepticizmom rozumu. Počujem hlasy všetkých, ktorí sa pre túto vieru vedeli obetovať, ako volajú, aby sme nepošliapali ich prach. A pozývam všetkých, komu nie je ľahostajný osud kresťanskej civilizácie i vlastného národa, aby sme sa už ôsmym rok spolu pokúsili nebyť v tomto čase skúšky chladnými a slepými.

Robme spoločne nie to, čo nemôžeme a na čo nám nestačia sily, ale robme aspoň to, čo vládžeme a čo sa od nás očakáva: hovorme jasne a pravdivo o tom, čo vidia naše oči. Píšme, aby sme svojim deťom zanechali svedectvo, že sme v čase ľži neboli zbabeli.

www.kultura-fb.sk

Slováci sa vynašli

Dostal som pred Vianocami e-mailom takúto správu: No, máme to tu - Slováci sú predsa len najväčší špekulanti. Klobúk dolu pred tým, koho toto napadlo... Iste ste už uvažovali o dôchodkovej reforme. Nechcem sa však teraz zapodievať výhodami, či nevýhodami. Faktom však ostáva, že na tom zarobia ostatní, nie však Vy! - štát sa zbaví zodpovednosti, správcové spoločnosti zarobia na poplatkoch, sprostredkovatelia na províziách a Vy ste najdôležitejším článkom - ale bez zisku!!! Poradím Vám, ako si z toho koláča môžete trochu prilepiť (urobil som tak ja i moji susedia). Provízie za dušičky sú pre sprostredkovateľov jednotlivých spoločnostiach vo výške 1500 - 3500 Sk! Je to naozaj dosť za jeden podpis... ale čo máte z toho Vy? Radím Vám, nedajte svoj hlas len tak, ale predajte ho! S pokojným svedomím môžete žiadať rovných 1000 Sk od sprostredkovateľa! Rivalita medzi sprostredkovateľmi je už teraz vysoká, bodaj by nie! Veď ich zisky sú už v tomto období cca 20 - 50000 Sk mesačne za nič! Ak Vám sprostredkovateľ sumu odmietne, nerobte si z toho nič, príde iný, ktorý Vám to sám

ponúkne! Času máte dost! Ja som žiadal viac, prilepil som si o 3600 Sk. Neuložil som ich v banke, to nie, ale zídu sa na vianočné darčeky. Spustíte i Vy túto lavínu informácie a zašlite ju čím väčšiemu počtu ľudí. Sprostredkovatelia to budú musieť rešpektovať! A mimochodom, kto dá v dnešnej dobe niečo zadarmo Vám! Aká nemoralnosť! Vydieranie chudáka náborového pracovníka. Veď on si len plní svoju povinnosť a dostáva za to plácu. Ale ak ste prestali hľadať pointu tam, kde vždy býva, na konci, a objavíte ju... na samom začiatku, dostane aj morálka akúsi zvláštnu „fazónu“: „- štát sa zbaví zodpovednosti!“

Je pravda, o občanov by sa mal postarať štát. To je tiež prvoradý príkaz morálky. Štát je vlastne spoločné dielo, ktoré si občania utvorili na to, aby im garantoval bezpečnosť a prežitie.

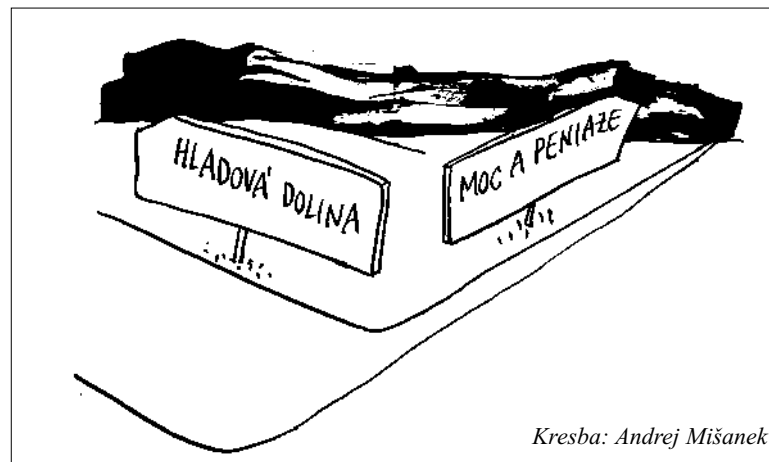
Ale vari sa štát nestará? Veď len jeho zásluhou tu máme také neuveriteľné množstvo filantropických organizácií s takou dojemnou starostou o našu šťastnú starobu, ktorú budeme tráviť na Bahamách, na karibských plážach a na iných krásnych miestach sveta, o ktorých sa oplatí celý život snívať...

Tol'ká starostlivosť vás musí rozčítlivieť. Až vám príde ľúto, koľko tí obetavci musia vynakladať na reklamu - vieme, aká je drahá - a dobre platiť „náborových pracovníkov“ len na to, aby sa práve oni mohli postarať o vaše budúce blaho a šťastnú starobu. Ale veď je to škoda, povierte si. Veď tak prichádzajú o peniaze, ktoré by nám potom mohli dať, aby sme na tých Bahamách mali aspoň na coca-colu. A... odkiaľ pochádzajú tie peniaze? Veď ešte niet nijakých príjmov! Musí to byť pôžička! Od koho? Kto tú filantropiu vlastne zaplatí, na či účet pôjde...?

A potom už vám možno začne svietať. Možno by bolo predsa len lepšie, keby nám štát „neprihrával“ veľkorýsých dobrodincov a postaral sa o nás, svojich občanov sám. Bolo by to bez Bahám, bez reklamy, veď by tým plnil len svoju základnú povinnosť, ale nemozol by vám, ako súkromná spoločnosť, v polovici zmluvného času odkázať: „Skrachoval som, nemám na vaše dôchodky, lúčim sa s vami, nasporte si ešte raz v budúcom živote, ak to teraz už nestihnete!!!“

Nemohol... Nemohol?!

Nuž, ale či vám, ... nám to vari, navyše s bombastickou reklamou, práve neodkazuje?!

Kresba: Andrej Mišanek

Rok Rudolfa Dilonga 2005

„Celý sa svetu v slove dal, / odokryl srdce zdielne, / keď dokončil, vždy povedal / to nevysloviteľné...“

(Rudolf Dilong: Básnik, úryvok)

Slovenská národná knižnica [] Matica slovenská [] Filozofická fakulta Katolíckej univerzity [] Vedecký ústav Ladislava Hanusa [] Spolok slovenských spisovateľov [] Rehoľa menších bratov františkánov na Slovensku [] Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie [] Ústav dejín kresťanstva na Slovensku [] Združenie katolíckych vydavateľstiev Slovenska [] Únia slovenských spisovateľov, umelcov a kultúrnych tvorcov žijúcich mimo územia Slovenska [] Slovenský ústav v Ríme [] Slovenský kultúrny spolok v Buenos Aires [] Zahraničné ústredie slovenských katolíckych intelektuálov vo Švajčiarsku [] Asociácia UNIVERSUM [] Združenie kresťanských pracovníkov kultúry [] Združenie katolíckych škôl Slovenska [] KREDIV, občianske združenie pre poznávanie, rozvoj a podporovanie kresťanského divadla [] Spoločnosť svätého Gorazda [] Mesto Trstená

vyhlasujú

ROK RUDOLFA DILONGA na počesť 100. výročia narodenia, s poslaním hlbšie spoznávať jeho osobnosť a dielo

Rudolf Dilong (narodil sa 1. 8. 1905

v Trstenej, umrel 7. 4. 1986 v Pittsburghu) patrí vydaním vyše stovky titulov kníh pôvodnej poézie, prozaických a dramatických textov, resp. náboženských, reflexívnych i lyrických meditácií medzi najplodnejších i najpozoruhodnejších a najvšestrannejších slovenských umelcov uplynulého dvadsiateho veku.

Hlásal, že Boh je krása a najvyššia poézia.

Periodizačne členíme jeho život a tvorbu na domácu a exilovú etapu: obdobie 1905 - 1945 a 1946 - 1986.

Cez Rudolfa Dilonga môžeme aj najlepšie reflektovať fenomén slovenskej katolíckej moderny ako veľkú kapitolu v dejinách našej národnej, duchovnej a literárnej kultúry.

Pripomenutie Roka Rudolfa Dilonga vidíme v triáde týchto počínov u nás:

1. podnietiť ďalšie edičné vydania jeho kníh s určením najmä pre stredoškolskú a vysokoškolskú mládež;

2. programovo dotvoriť podujatia v umeleckom prednese aj inscenovaní, ako sú: A Slovo bolo u Boha, Dilongova Trstená, Gorazdov Močenok, Kátlovce Paľa Ušáka-Olivu, Beniakové Chynorany a iné;

3. usporiadať celoslovenskú vedeckú konferenciu o autorovi a jeho umeleckej aktivite a produktivite, ktorá bude vyvrcholením Roka Rudolfa Dilonga. Táto konferencia sa uskutoční pod záštitou predsedu Národnej rady Slovenskej republiky Pavla

AK BY SI BOL PROTI VZNIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY UŽ BY SI MAL RAD L. ŠTÚRA .I. TRIEDY!...

Kresba: Milan Vavro

Bratislava 1. januára (TASR) - Prezident Ivan Gašparovič pri príležitosti dnešného výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky odovzdal štátne vyznamenania 20 osobnostiam spoločenského, kultúrneho a politického života.

Pribinov kríž I. triedy udelil predsedovi Slovenskej akadémie vied Štefanovi Lubymu. Nositeľom toho vyznamenania in memoriam sa stali jazykovedec Anton Habovštiak, režisér Pavol Haspra a bývalý veľvyslanec vo Vatikáne Anton Neuwirth.

Pribinov kríž II. triedy z rúk prezidenta prevzali herci Milan Lasica a Marián Labuda, archeologička Tatiana Štefanovičová, endokrinológ Richard Kvetňanský a predseda poľnohospodárskeho družstva v Dolnom Lopašove Marián Šmacho.

Nositeľmi Pribinovo kríža III. triedy sa stali profesor geológie Ivan Kraus, ekonóm a bývalý podpredseda vlády Jozef Kučerák, matematik Pavel Brunovský, majster filmového strihu Maximilián Remeň, architekt Štefan Šlachta, kameraman Stanislav Szomolányi, cirkevný vedec Jozef

Prezident udelil vysoké štátne vyznamenania

Heriban. Za starostlivosť o deti odkázané na výchovu v náhradnej rodine bola ocenená Dana Šamíková.

Kríž Milana Rastislava Štefánika III. triedy prezident udelil in memoriam vojakovi a účastníkovi SNP Jánovi Strakovi. Rovnaké ocenenie z jeho rúk prevzali záchranár Peter Ščigulinský a lesník Ivan Pjatek, obaja za výnimočné nasadenie počas odstraňovania kalamitnej situácie vo Vysokých Tatrách.

Prezident udelil vyznamenania 13 osobnostiam na základe návrhu vlády a siedmim ďalším z vlastnej iniciatívy.

Na slávnostnom odovzdávaní vyznamenaní na Bratislavskom hrade bol prítomný aj premiér Mikuláš Dzurinda.

Kňaz, salezián, cirkevný vedec a odborník na bibliu, profesor Jozef Heriban sa narodil 7. mája 1925 v dedinke Šelpice, okres Trnava. Študoval na saleziánskej pedagogickej škole v Trnave. V roku 1950 po zlikvidovaní

všetkých mužských rehoľných spoločenstiev komunistickým režimom odišiel do Turína, kde na Pápežskej saleziánskej univerzite študoval teológiu.

V rokoch 1957-1976 pôsobil v Japonsku ako profesor biblických vied. Od roku 1976 pôsobí v Taliansku ako profesor Pápežskej saleziánskej univerzity v Ríme i ako hosťujúci profesor na Filipínach, v Nemecku a na Slovensku.

Profesor Jozef Heriban, je riadnym členom Slovenského ústavu v Ríme, riadnym členom Studiorum Novi Testamenti Societas v Dubline, riadnym členom Associazione Biblica Italiana v Ríme, zaslúžilým docentom Teologickej fakulty Pápežskej saleziánskej univerzity v Ríme a štátnym občanom Rakúskej republiky „honoris causa“.

Prezident SR udelil profesorovi Jozefovi Heribanovi štátne vyznamenanie Pribinov kríž III. triedy za výz-

„Ďateľ“

Cena za etiku komunikácie

Občianska inštitúcia
AZEN - Aliancia za etiku novinárov, n. f.,
udelí roku 2005
prestížnu

Cenu Ďateľ

za príkladnú etiku komunikácie.

Obraciame sa preto na občanov, čitateľov periodickej tlače, poslucháčov a divákov elektronických médií a celú slovenskú verejnosť, aby navrhli

novinára, umelca, spisovateľa, významnú osobnosť spoločenského, vedeckého a politického života a tiež médium, časopis, agentúru, rozhlasovú alebo televíznu stanicu, ktorá by si svojim etickým prístupom k spracovaniu a zverejneniu informácií zaslúžila túto cenu.

Od navrhovaných osobností očakávame, že sa výraznou mierou zaslúžili o rešpektovanie, dodržovanie, presadzovanie etiky komunikácie v médiách v zmysle rezolúcií Rady Európy a európskych štandardov. Mediálna etika, verejná komunikácia je a musí zostať VEREJNE kontrolovateľná.

OBČIANSKE aktivity, na ktorých podporu Aliancia za etiku novinárov vznikla, sú teda činnosťou, bez ktorej je demokracia nemysliteľná.

Písomné návrhy s menom, adresou a zdôvodnením posielajte na e-mail: azen@stonline.sk do 31. 3. 2005.

AZEN - Aliancia za etiku novinárov, n. f.

„Svet v 21. storočí stavia pred všetky štáty zásadné otázky spojené s vedecko-technickým pokrokom. Ako najlepšie podporiť rast informačnej ekonomiky?... Dnes si žiadny štát, ktorý chce formulovať ekonomické stratégie na základe znalostí a následne prijímať účinné opatrenia, nemôže dovoliť zabúdať na budovanie vlastných kapacít vo vede a technológiách“.

Kofi Annan,
generálny tajomník OSN

Z ekonomickej teórie vieme, že hospodárstvo nemôže rásť len zásluhou fixných investícií. Platí pri nich zákon klesajúcich výnosov. Obdobne je to s druhým zdrojom rastu HDP, t. j. so zapájaním nových pracovných síl. Potenciál ich čerpania je obmedzený. Dlhodobý udržateľný ekonomický rast sa dá dosiahnuť len tretím zdrojom, čiže pomocou poznatkov, ktorých nositeľom sú ľudské zdroje.

V tomto kontexte je dôležitým vymezením hlavných zložiek národného bohatstva, prezentovaným známymi americkými autorami P. Samuelsonom a W. Nordhausom v učebnici ekonomie. Podľa nich je primárnou zložkou národného bohatstva ľudský kapitál spočívajúci vo vzdelaní, kvalifikácii a odbornom výcviku, ktoré stesňujú spolu pracovnú silu krajiny, ako i v zdraví, ktoré zvyšuje produktivitu práce pracovníkov. Na druhom mieste je technologický kapitál, ktorý predstavuje manažment, vedeckú a technickú základňu, vysoké školy a knižnice. Napokon je to reprodukovateľný kapitál, napr. súkromné podnikateľské investície, pôda, podzemné a ekologické zdroje. Autori súčasne zdôrazňujú, že verejné statky nemôže efektívne zabezpečiť trh, a preto má v niektorých oblastiach investovania, najmä v školstve a zdravotníctve hlavnú úlohu štát. Podnetné je zistenie, že investície do ľudského kapitálu, ktoré idú do vysokého školstva, majú výnos asi 10%.

Amartya Sen, nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu z r. 1998, napísal v článku uverejnenom roku 1999, že tzv. východoázijský zázrak (rozumej ekonomický zázrak Japonska) sa zakladal vo veľkej miere na sústredení pozornosti na ľudský rozvoj. Súčasne poznamenal, že japonské skúsenosti diskreditujú nepodloženú vieru,

MIKULÁŠ SEDLÁK

Najdôležitejší kapitál národa

ktorá panovala v niektorých politických kruhoch, že rozvoj ľudských zdrojov je istý druh luxusu, ktorý si môže dovoliť iba bohatšia krajina.

Správa OSN o rozvoji ľudských zdrojov z r. 2004, ktorú vydáva každý rok UNDP (Rozvojový program OSN), uvádza, že Slovensko kleslo r. 2002 oproti r. 2001 v indexe ľudského zdroja (predstavuje kombináciu ekonomických a sociálnych ukazovateľov) z 39. miesta na 42. Na prvej priečke sa umiestnilo Nórsko, ktorému sa darí najlepšie spájať rast ekonomiky s ľudskými zdrojmi.

Napriek tomu, že vzdelanie je rozhodujúcim strategickým faktorom ekonomického rastu, ktorý využívajú vyspelé krajiny, Slovensko mu venuje nedostatočnú pozornosť, čo sa prejavuje v devastovanom a podvyživenom školstve. Jednoznačne to dokumentujú údaje o ňom v porovnaní s vyspelými krajinami, ale i s krajinami, ktoré sa nachádzajú približne na rovnakej ekonomickej úrovni ako my.

Z výročnej správy OECD o vzdelávaní (Education at a Glance 2004) uverejnenej v septembri r. 2004 vyplýva, že slovenské školstvo výrazne zaostáva spomedzi jeho 30 vyspelých štátov. S počtom 15,1 roka celkovej školskej dochádzky patrí do trojice s najkratším trvaním, keď priemer za OECD je 17,2 roka. Vo výdavkoch na jedného študujúceho vo všetkých stupňoch vzdelania je SR na konci tabuľky, keď základným a stredným školám dáva na žiaka najmenej peňazí. V porovnaní s priemerom OECD je to v prvom prípade 26,0% a v druhom prípade 28,0% jeho sumy. Podobne je to pri vysokých školách, hoci percento z jeho priemeru je o niečo vyššie, t. j. 42,9%, keď za nami sa ocitlo iba Grécko, Portugalsko a Mexiko. Najnižšie je percento HDP, ktoré vydávame na vzdelanie, t. j. 3,7% /r. 2001/, kým priemer OECD je 6,2%. Z krajín EÚ 15 vynakladá Grécko 4,2%, Rakúsko 5,8%, Portugalsko 6,9% a Dánsko 8,3% HDP. Z nových krajín Únie investuje doň Česko 4,6% a Maďarsko 5,2%

HDP.

Za posledných dvanásť rokov (od r. 1990 do 2001) sa zvýšil na Slovensku počet študentov vysokých škôl zo 62 103 (z nich 9 434 popri zamestnaní) na 123 506, keď 33 060 tvorili študujúci externou formou, čiže ich počet sa zvojnásobil. Za príslušné obdobie poklesli výdavky na vysokoškolské vzdelanie z 1,05% na 0,64% HDP. Je to kuriózna situácia nielen pre opačný trend vývoja týchto dvoch veličín, ale i z dôvodu, že výdavky na vysoké školy klesali skoro rovnakým tempom, ako rástol počet vysokoškolských študentov. Krajiny OECD vynaložili do vysokoškolského vzdelávania ešte r. 1998 v priemere 1,33% HDP, čiže naše výdavky predstavujú zhruba polovicu priemernej úrovne financovania v krajinách OECD. Slovensko sa zaradilo v tomto prípade na posledné miesto rebríčky tejto svetovej organizácie.

Podiel novoprijatých študentov na vysoké školy Slovenska r. 2001 v počte 24 279 predstavuje z absolventov stredných škôl (79 433) 30,6%, kým z príslušného populačného ročníka 25,0%. V mnohých krajinách západnej Európy tvorí podiel prijatého počtu absolventov stredných škôl 50 až 60%. V USA nastupuje na všetky formy terciárneho vzdelávania 67% absolventov stredných škôl, hoci pred desiatimi rokmi bolo ich 57%.

Počet vysokoškolských študentov pripadajúcich na 100 tisíc obyvateľov Slovenska stúpol v rokoch 1990-2001 z 1169 na 2286. Napriek tomu zaostávame za vyspelými krajinami. Ako potvrdzujú nižšie uvedené čísla, nedosahujeme ich úroveň ani z rokov 1989, resp. 1990. Príkladom sú počty študentov na 100 tisíc obyvateľov z tohto obdobia v týchto krajinách Únie: Rakúsko 2 714, Belgicko 2 754, Holandsko 2 976, Fínsko 3 331, Nórsko 3 384. Z amerických štátov je v Kanade 5 124 a v USA 5 608 študentov.

Pochopiteľne, že máme potom nízky podiel ekonomicky činných ľudí s terciárnym vzdelaním. Na Slovensku je to 10% a v EÚ 15 - 21%.

Z vývoja najmä vysokých škôl na Slovensku po nástupe spoločenskej transformácie vidíme, že tento nezodpovedá progresívnym svetovým trendom a že nerešpektuje odporúčania ponúknuté nám expertmi OECD v roku 1991. Preto v pripravovanej národohospodárskej stratégii treba venovať mimoriadnu pozornosť školstvu a pristupovať k nemu tak, aby vzdelanie bolo kľúčovou prioritou štátu.

Z tohto zorného uhla by sa mal zvýšiť počet prijímaných študentov na vysoké školy SR do r. 2010 z terajších 25% daného populačného ročníka na 33% budúceho populačného ročníka. Ak majú vysoké školy splniť tieto úlohy a skvalitniť svoje pôsobenie, musia sa zaradiť vo financovaní medzi vyspelé štáty. To vyžaduje zvyšovať postupne financie takým spôsobom, aby sa dostali do r. 2010 podľa podielu na HDP takmer na dvojnásobok tohoročnej úrovne, t. j. z 0,72% na 1,3% HDP.

Pri pokračovaní existujúcej atmosféry v spoločnosti, keď chýba schopnosť zaujať dôstojnú pozíciu k novej informačnej civilizácii, nečrtajú sa pre školstvo svetlé perspektívy. V takom prípade sotva možno očakávať zásadné zvýšenie investovania zdrojov do vzdelania. Tomuto „duchu“ napovedá návrh Ministerstva financií SR

znižít relatívne výdavky na školstvo zo súčasných približne 3,9% HDP (r. 2004) na 3,3% r. 2010., čo sa zdôvodňuje premietnutím do rozpočtu poklesu žiakov v nasledujúcich rokoch v dôsledku demografických zmien u nás.

V článku uverejnenom v Hospodárskych novinách 6.-7. marca 2004 Kofi Annan, generálny tajomník OSN, píše: „Svet v 21. storočí stavia pred všetky štáty zásadné otázky spojené s vedecko-technickým pokrokom. Ako najlepšie podporiť rast informačnej ekonomiky?... Dnes si žiadny štát, ktorý chce formulovať ekonomické stratégie na základe znalostí a následne prijímať účinné opatrenia, nemôže dovoliť zabúdať na budovanie vlastných kapacít vo vede a technológiách“.

Veda a výskum na Slovensku sa podporujú nedostatočne. Celkové výdavky na ne v % z HDP poklesli z 1,45% r. 1993 na 0,59% r. 2002 a z nich výdavky zo štátneho rozpočtu z 0,46% na 0,26%. To znamená ich najhlbší pád zo všetkých krajín EÚ 25. Nízke je dotovanie výskumu a vývoja v podnikateľskej sfére, v ktorej klesli výdavky z 0,57% r. 1994 na 0,32% r. 2002. Výškou vynakladaných ročných prostriedkov na túto oblasť sa ocitame na poslednom mieste štátov únie, keď ich priemer je 1,9% HDP (r. 1998 bol 1,8% HDP). Spomedzi krajín OECD sme na predposlednom mieste. Podľa podielu výdavkov na výskum a vývoj na HDP boli r. 2002 na najvyššom stupni tieto európske krajiny: Švédsko 3,78%, Fínsko 3,37%, Nemecko 2,48%, Francúzsko 2,15%, Veľká Británia 1,86%, Nórsko 1,7%, Česko 1,35%. Podiel USA bol 2,7%.

Na Slovensku je diskriminovaná vysokoškolská veda a výskum. R. 1998 predstavovali výdavky na ne z príslušnej kapitoly na vedu a techniku zo štátneho rozpočtu len 9,4% (r. 2002 - 9,1%), kým v Portugalsku bolo to 41,1%, v Grécku 40,7%, v Rakúsku 35,0%, v Holandsku 28,6%, vo Švédsku 21,5%, v Poľsku 28,6% a v Maďarsku 23,0%. Keďže univerzity sú vo väčšine krajín vedúcou, resp. významnou zložkou vedeckého rozvoja,

z toho plynie, že u nás pretrvávajú dlhodobá zakomponovaná systémová chyba spočívajúca v tom, že vysoké školy sú oproti ostatným subjektom výskumu a vývoja finančne podvyživené, čo poznačuje negatívne celú slovenskú vedu.

Slovensko zaostáva v relatívnom počte pracovníkov výskumu a vývoja pripadajúcich na 1000 zamestnancov, ktorý bol r. 2000 4,7. Na rozdiel od nás mali niektoré vyspelé krajiny v tom čase nasledovný počet: Fínsko 11,4, Švédsko 9,6, Nórsko 8,0, USA 7,9, Francúzsko 6,8, Nemecko 6,0. Počet zamestnancov výskumu a vývoja na Slovensku /štátny a súkromný sektor/ poklesol z 22,26 tisíc r. 2000 na 20,93 tisíc r. 2003. Naša štruktúra pracovníkov nevyhovuje, keďže vyznačuje sa vysokým vekovým priemerom a absenciou nielen mladšej ale predovšetkým kvalitnej strednej generácie. Vedecká práca nepatrí u nás medzi atraktívne profesie, ale práve naopak.

Prejavom slabej výkonnosti vedy a výskumu na Slovensku je nízka patentová aktivita.

Napriek výraznej priepasti medzi výskumom a vývojom Slovenska v porovnaní s vyspelými krajinami aj EÚ zaostáva v nich za USA a Japonskom. Za jednu z rozhodujúcich príčin tohto stavu sa pokladajú nižšie výdavky na výskum a vývoj v jej krajinách, čiže to, že únia a jej podniky nedostatočne investujú do týchto činností. Sprievodným priemerom a absenciou mozgov z Európy do Spojených štátov amerických. Preto na zasadnutí Európskej rady v Lisabone v marci 2002 sa prijal návrh /Lisabonská stratégia/, že členské krajiny EÚ majú najneskôr r. 2010 vynakladať na výskum a vývoj 3,0% svojho HDP, z čoho jedno percento má plynúť z verejných zdrojov a dve percentá zo súkromných zdrojov.

Budovanie informačnej spoločnosti je kľúčom k dôslednej transformácii našej spoločnosti z industriálnej na poznatkovú. Pre budúcnosť Slovenska má preto strategický význam veda, výskum, vývoj a technika podobne ako vzdelanie. Zatiaľ nič nenasvedčuje, že by bola vôľa, a nie ešte cesta sledovať tieto nové európske trendy a čo najskôr zabezpečiť ich splnenie. Napríklad cieľ Lisabonskej stratégie týkajúci sa celkových výdavkov na výskum a vývoj do r. 2010 sa „upravil“ na Slovensku na 1,8% HDP, z toho 0,6% zo štátneho

Kresba: Andrej Mišanek

BERCO TRNAVEC

Z gramatiky života

Časovanie

Ja hovorím, my hovoríme,
ty hovoríš, vy hovoríte,
on hovorí, oni na to kašľú.

Veta je vypovedaná myšlienka;
nevypovedaná myšlienka je záchrana existencie.

Najlepšie nám ide skloňovanie.
Ani sa nedokážeme z neho poriadne narovnať.

Slovný rozbor

Štát veľmoc je podstatné meno;
okolité malé, satelitné, sú prídavné mená.

Dialóg – dva súbežné monológy.

Vážme si citoslovcia!
Sú posledné s obsahom citu.

Najviac opytovacích viet padne hneď krátko po voľbách.

Otázniky sú výkričníky,
ktorým už niekto vykrútil krk.

Reči sa hovoria,
chlieb zjedia druhí.

Analfabet po analfabetovi číta úplne plynule.

Dva otázniky,
To je už paragraf!

Stupňovanie

Zlý, horší, zvolený.

(Dokončenie z 1. strany)

Stále menej slobody a stále väčšia závislosť od informačnej presýtenosti. Masmédiá budú doslova ovládať svet. Nadnárodné koncerty budú diktovať, budú hľadať najlacnejšie pracovné sily, vlády budú povolené na úkor vlastných občanov, budú sa žmýkať najväčšie zisky. Ľuďom sa ako náhrada bude ponúkať zábava na zábavu. Tu nám nepomôžu hamburgery a koka-kola. Kam sa totiž podeje ozajstná radosť zo života a láska k životu? Na čo budeme hrdí? Všetko bude stanovené a naprogramované. Reklama sa o to surovo postará, nastúpi totalita demokracie. Zvonka budeme stále viac spracúvaní masmédiami, aby sme mysleli jednotne a tupo – to bude hlavná noosféra globalizácie. Triedené a denne dávokované informácie tvoria z nás jednomyseľných ľudí – aj v pohľade na neresti a zločiny. Všetkému budú ľudia veriť a všetko budú prijímať ako stádo – povedal psychiater. A ak sa ľudom, ako sa plánuje, začnú implantovať čipy, potom už neskrýjeme ani zo svojho tela ani zo svojej duše naozaj nič. Budú nás pozorovať a špehovať družice pre centrálnu databázu. Čo z nás potom zostane? – povedal docent psychiater. Ak sa ľudia nevzopru proti týmto trendom, naši vnuci budú mať možno plné žalúdky, ale prázdne hlavy, prázdne srdcia a vykradnuté svedomia.

Ak sa nevzoprieme, to isté platí o inej hrozivej neresti – o bezhlavom sexualizovaní života, ktoré sa šíri masmédiami a inými cestami. Čítali sme, že učiteľka etiky učí žiakov v Bratislave „kreatívnemu sexu“, čiže príprave na rodičovstvo, ale omnoho viac im vraj hovorí o „rekreačnom sexe“, čiže o „zábavnom sexe“. Vyrazilo mi to dych. To akoby niekto učil deti zabávať sa s dynamitom. Čítal som na túto tému historicko-sociologickú úvahu, v ktorej sa písalo, že nekontrolované rozpútanie tejto obrovskej sily v ľudstve by sa dalo porovnať s uvoľnením jadrovej energie v oblasti techniky.

Zo všetkého vidno, aké vážne je už dnes chrániť si našu vlastnú osobu, ale i národnú identitu, ktorú nám pomáhala formovať na Slovensku viac ako tisíc rokov kresťanstvo – úctu k tajomstvu človeka ako osoby, kultúru nie smrti ale života podľa zásad Desatora.

Sme vstave vzopriet sa náporu surových nerestí? Sme vstave ujímať sa nezamestnaných? Sme vstave pomáhať účinne mladým v manželstvách a chrániť bezbranných? Chceme si starostlivo vychovávať deti? Sme vstave napomáhať zdravú kultúru a nepodporovať pustošenie?

Možnosti na to máme. Naše deti vlni pri šírení Dobrej noviny okolo Vianoc potešili tisíce ľudí a vyzbierali pre deti v Afrike jedenásť miliónov korún. Máme možnosť stáť za pravdou života, brániť ju svojimi postojmi a spolurozhodovať o diani v obciach, mestách, ba vplývať i na činnosť Parlamentu.

Svet vie byť zlý, ale sú v ňom i dobrí ľudia.

Príhovor kardinála

Všetko je dovolené?

JÁNA CHRYZOSTOMA KORCA
1. 1. 2005 v STV 2

Homília
prenášaná
Slovenským rozhlasom
1. januára 2005
z Baziliky-katedrály
sv. Emeráma v Nitre

Prvý január je sviatkom Panny Márie, je to deň pokoja a je to prvý deň 12. roku Slovenskej republiky.

Témou pre deň pokoja 1. januára 2005 je podľa posolstva Svätého Otca myšlienka: „Nedaj sa premôcť zlom, ale premôž zlo dobrom!“

Posolstvo Jána Pavla II. je adresované na dnešný deň nielen vedúcim osobnostiam národov a štátov, ale aj všetkým mužom a ženám dobrej vôle, ktorí vedia, aké dôležité je zabezpečiť vo svete trvalý pokoj a trvalý mier.

Ján Pavol II. vydal už k Jubilejnému roku 2000 dokument „Tertio millennio adveniente.“ Bola to príprava pre tretie tisícročie. V Ríme bola sprevádzaná púťou národov, vedcov, mládeže, športovcov a mnohých iných. Príprava bola všestranná, hlboká a opravdivá. Začala sa tzv. očistením pamäti aj v radoch Cirkvi – Petrov Nástupca vo verejnej modlitbe v Bazilike sv. Petra vyslovil pred celým svetom ľútosť a odprosenie za všetky chyby, neresti a krivdy, ktorých sa dopustili synovia a dcéry Cirkvi v priebehu dejín, aby Cirkev mohla vstúpiť do tretieho tisícročia s očisteným svedomím a s očistenou pamäťou. Bola to nepriamo aj výzva pre celý svet i pre všetky závažné inštitúcie národov a sveta, aby sa s rovnakým odhodlaním rozhodli vkročiť do nového obdobia dejín. Program pre obnovený život národov a sveta načrtol Ján Pavol II. jednoducho, výrazne, zrozumiteľne a pre väčšinu normálnych ľudí priam prítlačivo: úcta k životu, úcta ku každému dieťaťu, otcovi a matke, osobitná pozornosť chudobným, tvorivé rozvíjanie života, spravodlivé rozdeľovanie dobra zeme, riešenie sporov dialógom a vyjednávaním, ochota odpúšťať, uznanie morálnych hraníc ľudských činov, vedy, techniky i politiky, vedomie zodpovednosti za život i za svet. Vedomie zodpovednosti pred svedomím, pred dejinami, pred Bohom i pred večnosťou. Nie džungľa, lež ľudsky zodpovedný morálny svet kultúry a civilizácie. Program pre nás? Všetko zdravé. Prijateľné zásady pre rozvoj v nastupujúcom novom tisícročí. Všetko zdravé pre nás na Slovensku, pre Európu i pre svet. Toto bol predložený program života.

Žiaľ, tento navrhnutý poriadok života nebol prijatý, ani v malom u nás na Slovensku, ani vo veľkom v Európe, ani vo svete. U nás stále zápasíme s nerestami podplácania, plytvá sa verejnými peniazmi, máme príliš bohatých, ktorí nevedia, čo s peniazmi, a mnoho chudobných, ktorí nemajú na topánky pre deti. Čítal som neraz výpočet našich nerestí v novinách – vyrástla nám celá trieda privilegovaných, sebedovomých vedúcich, ktorí vedia byť agresívni, pokladajú sa za smotánku Slovenska a za tzv. celebrity a nosia tisíckorunové viazanky. Niektorí z nich sa pokladajú za umelcov a ponúkajú ľuďom úpadkovú zábavu.

Na druhej strane sú na Slovensku pokorné matky, ktoré len-len že vyžijú s deťmi z niekoľkých koruniek. Vo verejnom živote sa stráca úcta k životu, úcta k človeku, k deťom, k manželstvu a rodine. Pestuje sa šíri sa morálna svojvôľa cez masmédiá so zdiveným zonom za peniazmi, za mocou, a to aj za cenu vrážd za bieleho dňa. Šíri sa priam zdivené sexualizovanie života. To je cesta do zatratenia.

Mnohí sa tvária, že nepotrebujeme Boha, ani Desatoro. Pritom zaznieva

varovanie ľudí pred drogami, pred vreckovými zločermi v nákupných centrách i na ulici, znižuje sa hranica súdnych trestov už na pätnásť rokov, lebo kradnú a zabíjajú už aj deti... Ako ďaleko je to všetko od nádeje a očakávaní Petrovho Nástupcu a jeho apoštolského listu: „Vstup do nového tisícročia.“ Ako ďaleko je to od očakávaní Slovenska. Mnohí to však nevidia a nechcú vidieť. Ani bulvárne TV, ani bulvárna tlač a jej čitateľa.

Mnohí ľudia u nás i v Európe si myslia, že človeku je všetko dovolené. Nemyslia na to, či je možné, aby obetavá Matka Terézia bola na tom po skončení života rovnako ako zločinec a vrah, ako Hitlerovci a Stalinovci, bez zodpovednosti za svoj život a za popáchané zločiny.

F. M. Dostojevský vložil do úst Ivana Karamazova vetu: „Ak niet Boha, všetko je dovolené.“ Prečo? Lebo potom sa ľudia nemajú pred kým zodpovedať. Mnohí sa potom držia v živote doslova hesla „po nás potopa“. To je ale cesta skazy. Žiaľ, nezodpovednosť siaha až do najvyšších výšok v spoločenskom i politickom živote. Vplyvné osobnosti odmietli uviesť v Ústave Európskej únie zmienku o Bohu a o kresťanských koreňoch Európskych národov. Pritom európska morálka a kultúra sa po stáročia rozvíjali z Desatora.

Desatoro patrí k samým koreňom a základom nášho chápania dobra a zla, našej úcty k životu, dieťaťu, manželstvu a rodine. Desatoro je základom našej úcty k životu národa a sveta – cti otca i matku, nezabi, chraň silu muža a ženy, ktorí sa majú stať v manželstve otcami a matkami detí a vychovávať ich. Desatoro hovorí: Nekradni, neznič dobré meno druhého človeka, ucti si a rešpektuj manželstvo a rodinu druhých. Toto všetko mnohí aj vplyvní ľudia dnes odhadzujú. Iní to znášajú, trpia alebo rovno prijímajú. Nemyslia na Boha a odhadzujú Desatoro.

A tak naše deti hľadajú dnes vo veľkom a bez zábran cez obrazovky na zločiny a napodobňujú ich. Šíri sa priam výsmech z manželstva, propaguje sa bezuzdná neviazanosť už medzi mládežou.

Niektorým ľuďom to zatiaľ vyhovuje, niektorí na tom dnes priam zarábajú. Iní ľudia sú z toho smutní alebo priam nešťastní. Dnes sa často preto hovorí o pesimizme a o skepse medzi ľuďmi. Je tu však riešenie? Aj na našom Slovensku bolo vždy i mnoho problémov i mnoho ťažkostí. Ale nikdy sme nekapitulovali pred zlom. Nikdy sme nepokladali všetko za stratené. Naším ľuďom pomáhalo vždy najmä viera. Kedysi sme žili v rodinách bez telefónov, ba i bez vodovodu a bez plynu. Nemali sme ani mandarínky ani banány. Ale naši otcovia a matky nás predsa vychovali, aj na Orave, aj na Ponitri. Vedeli sa uskrmníť a vedeli pracovať. A obrobili každý štvorcový meter zeme na záhradku, aby uživilí svoje deti. A starí rodičia dodnes stoja pri rodinách svojich detí a vnukov a prinesú im ešte aj dnes do mesta v košíčku plody zeme a práce svojich rúk. Táto solidarita, vyvierajúca hlavne z viery a živenej lásky, nás dodnes drží pri ľudskom živote.

Aj dnes máme tisíce detí, študentov i rodín, ktorí v týchto dňoch obetavo rozšávajú po Slovensku „Dobru novinu“ evanjelia. Vlni naše deti pritom nazbierali 11 miliónov korún pre biedne deti v Afrike. Tieto postoje obetavosti by sme mali rozširovať po celom Slovensku. Mali by sme znova objaviť takmer stratenú dušu Slovenska. Mali by sme sa vzopriet zlu a premáhať ho vedome dobrom. Mali by sme sa vzopriet tým masmédiami, ktoré tlačou alebo obrazovky úslužne šíria kalnú záplavu demoralizácie a apatie po celom Slovensku.

Mali by sme obnoviť v sebe, v rodinách, inštitúciách, v obciach a mestách život ducha, pravú kultúru, kultúru života,

priamo život viery a lásky. Naš básnik kedysi napísal: Nebude bez lásky život, ani dobrej smrti, len rozpad vecí v nás. Ako obnoviť život? Oživením ducha viery a lásky v každom z nás, po celom Slovensku. Obnoviť u nás ducha Božieho, obnoviť Boží poriadok života. Jednou z príčin úpadku života je znesväcovanie nedele ako siedmeho dňa odpočinku a sviatku ducha. Naš básnik pred rokmi so smútkom napísal: „Stratila sa týždňu nedeľa.“

Nedeľu ako sviatok obnovy ducha je potrebné vrátiť národu a nášmu Slovensku. Nedeľa má byť pravidelnou obnovou ducha a života, má byť aj dňom zamyslenia a modlitby. Aké šťastie, že na Slovensku sa ešte vždy nedeľu čo nedeľu naplňujú naše katolícke i evanjelické chrámy státisícami ľudí, ktorí počúvajú Božie slovo a modlia sa za seba i za všetkých ľudí. Tým si Slovensko pripomína každý siedmy deň úlohy času i cieľ večnosti. Týždeň čo týždeň si pripomínáme, že žijeme na požičanej zemi, ktorá nie je celkom naša, je nám dočasne požičaná, nie je ani čímsi naveky pevným, dokonca sa pod nami hrozivo otriasa.

Napriek všetkému môžeme však dôstojným životom podľa Božieho poriadku túto našu zem posväcovať a dávať svetu hlboký zmysel. S touto nádejou by sme mali hľadiť a vstupovať do nového roka nového tisícročia.

Nedajme sa znechutiť tým, čo vidíme a skusujeme okolo seba, dnes sa vyhlasujú priam dni nenávisti a pomsty. Dnes sa šíria hnutia hnevu a odvety. Výsledkom je nekonečný zápas, vzájomné obviňovania, obžaloby, hrozby, ba priam atentáty, dennodenne vraždenie ľudí a terorizmus. Aj u nás, aj v Európe aj vo svete. Mnohí ľudia hľadajú život bezradne a bez nádeje.

Nie sme však bez nádeje. Správne formované svedomie už od detí je na-

jlepším základom ozdravenia nášho života. Aké je správne formovanie? Podľa čoho a podľa koho? Práve o tom boli Vianoce, práve o tom je aj dnešný sviatok. Sme presvedčení, že je to kresťanstvo, je to Kristus. Kristus je mierou ľudského života, života práce, zodpovednosti, lásky i odpúšťania. Je to Desatoro a tým aj úcta k človekovi, k rodine, k národu a k spravodlivosti ku všetkým. To všetko sme si pripomínali v týchto dňoch. To si pripomíname i v dnešný sviatok, ktorý je nielen oddychom, ale i zamyslením a pre milióny i modlitbou. Áno, boli aj v kresťanstve pády, omyly, aj veľké previnenia ľudí. Ale aké iné spoločenstvo za viac než 2000 rokov vychovalo toľko krásnych osobností, ľudí rýdzich a obetavých ako kresťanstvo? Kde inde vyrástli osobnosti ako Benedikt z Nursie a jeho kláštory, kde inde vyrástol Konštantín Filozof a Gorazd, Tomáš Morus, don Bosco alebo Matka Terézia? Aj o tom boli Vianoce, aj o tom je dnešný sviatok, ktorý má hlboké ľudské, mravné a duchovné rozmery, lebo v jeho strede je aj pri tomto našom stretnutí v Nitrianskej katedrále a cez rozhlas po celom Slovensku prítomný Pán Boh.

A v Eucharistii je medzi nami živo prítomný vzkriesený Pán – Ježiš Kristus, ktorý nás zjednocuje.

Práve toto pripomenul ľuďom dobrej vôle pápež Ján Pavol II. posolstvom k dnešnému dňu pokoja. Svätý Otec vo svojom posolstve pripomína, že každého človeka a všetkých nás ľudí spája ako Božiu rodinu spoločný pôvod a najvyšší cieľ. Preto každý človek má právo účasti na dobrách národa, štátu a na dobrách celej zeme. Dobrá národov, štátov a zeme nepatria nijakým vyvoleným, patria všetkým ľuďom – dobro chleba, domova, vzdelania a nado všetko dobro pokojného života. To by si mali uvedomovať tí, ktorí národom vládnú, ale aj všetci tí, ktorí pri voľbách vyberajú svojich zástupcov, aby im vládli a riadili veci celej spoločnosti. Vládu by sme mali zverovať najschopnejším, ale i najsvedomitejším a najzodpovednejším. Nad tým by sme sa mali zamýšľať zodpovedne všet-

P. O. HVIEZDOSLAV

Nový svet

(úryvok)

*Už viem, kto bdieme – všetci vieme!
To buchlo veľiké tam srdce zeme
- zo všetkých kovov jeden zvon;
snáď zem je vež? ó, tón, ó, tón! - :
rado by seba, zem tú rozboriť,
bo mok žil jeho jasný – mračný jeho cit
vynáša zradný človek hor'
svobode, cnosti na úkor...*

*Hej, byt tu peleše, byt už len nešplechy:
bi, srdce, zhusta tlč na pomstu za hriechy!*

Mec vulkány:

*keď také zavia oddávna už hrtany;
stras chrbátom, že padnú modly sveta,
že nože v srdcia pravdy mierené
sa vrátia v srdcia zlosťou zježené, -
nech zosujú sa brehy v svoje rieky,
bo veď svet zlý len smetil v ne naveky;*

*pozasyp svoje žily,
bo otravu a smrť z nich vždycky pili;*

*strov soľ, keď tráviš samo seba,
bo pozbavili česť i kúska chleba;
zchvej šírym morom:*

nech rozšplachne sa zemským nad priestorom

*a spláčne tento besný hyd,
čo vyliezol zo sítina nebo hanobit',*

*len lenit' – tyť a hniť;
postriasaj vrchami:*

*nech hýbu sa a hádzu skalami
ta dol' - ta dol',*

*zkaď vrhat' zvykli zhubu, nerest', bôl';
zbor hory, zlúpať kôru drahú,*

*spät vtiahní zo životov vlahu,
daj čierny snet za zlatý klas,*

*nech koniec je, už koniec raz –
zas odsek časov v knihe vekov, zas!*

V polovici januára 1994 vatikánsky denník L'Osservatore Romano uverejnil ako osobitnú prílohu o 14 stranách listu pápeža Jána Pavla II., ktorý adresoval talianskym biskupom. Dokument bol podpísaný na sviatok Zjavenia Pána, 6. januára 1994. Pápež sa obrátil svojou naliehavou výzvou prostredníctvom biskupov na celý taliansky národ. Jeho slová vyvolali živé ohlasy v širokej verejnosti a podstatne prispeli k duchovnej mobilizácii talianskych katolíkov na prípravu jubilejného roka 2000.

Keď som si v nedávno uplynulej vianočnej pohode opäť prečítal ten starostlivo v archíve uložený dokument, žasol som, ako jeho najvýraznejšie zložky aj po desiatich rokoch nielenže nestratili všeobecnú platnosť, ale si zachovali úplnú aktuálnosť najmä vo vzťahu k súčasnej situácii na našom Slovensku. Preto pokladám za vhodné predložiť ich na uváženie aj našej verejnosti.

Závaznosť svedectva

Ján Pavol II. v úvode svojho listu pripomína, že súčasná historická chvíľa vyžaduje od všetkých rozhodnutie a záväznosť jeho realizovania. Konkrétne žiada od kresťanov, aby verejne dosvedčovali tie ľudské a kresťanské hodnoty, ktoré zdedili od svojich dávnych generácií. Ide tu o dedičstvo VIERY, prijatej od nástupcov apoštolov a posvätenej aj krvou mnohých mučeníkov nielen v prvých storočiach dejín kresťanstva, ale aj v našej súčasnosti. Podobne ide aj o dedičstvo KULTÚRY, na ktorom pracovali najlepší synovia národa. A konečne poukazuje na dnes zanedbávané a ohrozované dedičstvo národnej JEDNOTY, vytvorené dejinami spoločného jazyka, viery a kultúry.

Budovať novú Európu

Kresba: Tibor Kovalik

MILAN S. ĎURICA

Výzvy nových skutočností a zodpovednosť kresťanov

Pápež vyhlasuje, že po epochálnych zmenách z roku 1989 treba vidieť znamenie časov aj v hnutí za zjednotenie európskych národov a štátov. Boli to kresťanské ideály, ktoré inšpirovali veľkých štátnikov, akými boli Alcide De Gasperi v Taliansku, Konrad Adenauer v Nemecku a Maurice Schuman vo Francúzsku, aby prekonalí zakorenené vzájomné predsudky a historické nevrávnosti a usilovali sa zblížiť a v podstatných zámeroch zjednotiť všetky štátne útvary Európy. Preto ich pápež neváha označiť za „otcov súčasnej Európy“. Ale pripomína, že nemožno považovať za náhodu fakt, že všetci traja a mnohí z ich spolupracovníkov boli mužovia hlboké viery. (O De Gasperim sa už začal kanonický proces blahorečenia.) Inšpirovali ich kresťanské ideály slobody a spolupatričnosti, vychádzali z jasného poznania historickej funkcie kresťanstva pri základoch a vo vývoji kultúr európskych národov. Toto dedičstvo otcov dnešnej Európy treba si nielen zachovať a brániť, ale aj rozvíjať a upevňovať.

V stati, ktorou pápež odpovedá na otázku, aké možnosti a akú zodpovednosť má Taliansko v tejto perspektíve, zdôrazňuje presne to, čo opätovne vyslovil aj o našom Slovensku. Že totiž máme veľa toho, čo môžeme ponúknuť Európe. V tomto ohľade však neváha nás upozorniť, že v Európe sa prejavujú aj snahy oslabiť niektoré štáty, čo je nebezpečné aj pre samu Európu. Nesmieme si pritom nevsímať hlavne tendenciu ignorovať

organizovať politické sily kresťanskej orientácie. Je to veľmi zmýlený pohľad na súčasnú situáciu. Lebo ak pôsobenie kresťanských laických zoskupení v spoločenskej a politickej sústave podstatne prispelo k odporu voči všetkým formám totalitarizmu až po zrušenie komunistických systémov, tak práve teraz je ich pôsobenie prepotrebnejšie, aby dokázali vo formujúcom sa širšom spoločenstve presadzovať kresťanské kultúrne tradície tak na sociálnej, ako aj na politickej rovine.

Nijako nemožno akceptovať postoje, podľa ktorých kresťanstvo a menovite jeho sociálna náuka, ktorú Cirkev predložila svetu v encyklikách od *Rerum novarum*, cez II. vatikánsky koncil, až po *Centesimus annus*, v súčasnej situácii už stratili svoje opodstatnenie a hnciu energiu pre sociálnu a politickú angažovanosť kresťanov. Najmä veriaci laici nemôžu sa teda práve v tomto historickom momente odtrhnúť od svojej zodpovednosti. Naopak, musia odvážne dokázať s dôverou v Boha, ktorý je Pánom dejín, že milujú svoj národ a svoj štát, a to práve tým, že sa v zásadných veciach zjednotia a poctivo a nezištne dajú do služieb spoločenstva na sociálnom aj politickom poli, pričom osstanú stále otvorení k úprimnej spolupráci so všetkými zdravými silami národa.

Pokúšenia moci

Ján Pavol II. veľmi dobre pozná ľudskú slabosť aj medzi verejnými činiteľmi, ktorí sú vystavení nespočetným príležitostiam

všetkých, aby si dokonale vyspytovali vedomie aj čo do ich verejného pôsobenia v konkrétnych funkciách nielen z čisto politického, ale aj z kultúrneho a hlavne z etického uhla pohľadu.

Potreba jednoty a - modlitby

Výzva verejných činiteľov, aby sa vyhýbali drobeniu politických síl pre utilitárne a konjunktúrne čiastkové záujmy, ktoré treba prekonať pestovaním úprimnej lásky voči národu a jeho spoločnému dobru. Iba tým možno dosiahnuť obnovu cistenia solidárnej a plodnej vospolnosti v danom spoločenstve, počnúc rodinou ako jeho základnou zložkou a rozprestierajúc ho na širšie územné spoločenstvá až po celý národ a rodiny národov, so stálym ohľadom na princíp subsidiarity.

V ďalšom pápež poukazuje na vážne

Exulant, ktorý neodišiel

Keď 24-ročnému Pavlovi Hrtusovi Jurinovi vyšla v Trnave prvá kniha s názvom *Preľaté ohnivé, iste ani vo sne netušil, že toho napíše ešte veľmi veľa, ale – v drvinej väčšine v ďalekej cudzine. Ťažko vyratúvať všetky jeho publicistické články v slovenských krajských periodikách, almanachoch, kalendároch, ročníkoch v Austrálii, USA, Kanade i v západoeurópskych štátoch.*

Najmä pri štúdiu časopisu *Slovenský štít*, do ktorého náš spisovateľ prispieval najväčšmi, mal som možnosť zoznámiť sa s jeho štýlom, myslením i poňatím tamojšej slovenskej reality. Nielenže stál pri zrode tohto periodika, ale mu dal aj meno. Bolo tiež Hrtusovou zásluhou, že *Slovenský štít* sa stal za polstoročie svojho vychádzania vlajkovou mediálnou loďou austrálskych Slovákov. Jeho črty, úvahy či komentáre tu uzreli svetlo sveta v časoch, keď viacerí z nás ešte neboli ani na svete a tí čo boli dosť dobre nevedeli, resp. si nevedomovali význam jeho (aj) publicistickej práce pre Kysuce, Slovensko a roztratenú Slovač v ďalekom svete.

Nerád si kládol obrisok pred ústa. Keď ho istý nemenovaný vládny predstaviteľ po roku 1989 oslovil ohľadom jeho tvorby, Hrtusovi síce imponoval jeho patriotizmus, ale s ironiou jemu vlastnou dodáva, že tento politik píše svoje diela „červenou prepisovačkou.“ Sám som si po rokoch spomenul na jeden-jediný list, ktorý som od Pavla Hrtusa Jurinu obdržal. V roku 1993 mi priateľ, slovenský historik Tomáš Veteša z USA, posunul jeho adresu a odporúčanie. V Čadci sme toho času vydávali a redigovali národne ladený časopis *SLOVAČ*. A tak sme mu nejaké reprezentačné výtlaky do Melbourne zaslali. Odpoveď bola však typická – jurinovská. „Nechcel som veriť, že v mojom kysuckom kraji vychádza časopis presiaknutý čistými Hlinkovými a Tisovými národnými ideami. Dlhého trvania Vám však nevestím, keďže Vás i tak zašľapne partizánska čižma napáchnutá čechoslovácko-boľševickou hnojovinou.“ Hrtusove náhľady na minulé režim boli zreteľné, priam radikálne. „Keď komisári a prisluhovači Moskvy napoly upiekli Slovensko, nech si ho aj dopeču a nech si ho aj zjedia. Moja noha na tú zem už nikdy nevkrôči.“ Tento svoj smutný sľub síce dodržal, ale tých dôvodov, s najväčšou pravdepodobnosťou, bolo viac. Z Austrálie už nikdy neodišiel, dokonca ani na Nový Zéland, Tasmániu či na neďalekú Indonéziu. V španielskom Santiagu de Compostela som mal pred vyše dvoma rokmi vzácnu príležitosť diskutovať s jeho dobrým priateľom Dr. Jozefom M. Kolmajerom, vďaka ktorému sa mi podarilo skompletizovať (spolu s Jánom Vrtielkom z Adelaide a Dr. Vladimírom Pavlíkom z Čadce) celé Hrtusove dielo. Obávam sa, že takýchto kompletov na Slovensku či vo svete veľa nie je, keďže Hrtusove knihy v exile vychádzali len v niekoľkých desiatkach exemplárov (50 – 60 výtlakov). Treba uviesť na správnu mieru častokrát nesprávne uvádzaný údaj, že posledným dielom autora je publikácia

nebezpečenstvo, aké pre mravnú obnovu a duchovné pozdvihnutie spoločnosti predstavuje manipulovanie verejnej mienky rafinovaným ovplyvňovaním a nátlakmi masovokomunikačných prostriedkov.

Nakoniec Ján Pavol II. pripomína tak biskupom ako aj všetkým veriacim, že na dosiahnutie duchovnej obnovy národa popri všetkom naznačenom nutnom a mravne povinnom angažovaní sa tak na etickom, politickom, kultúrnem a komunikačnom poli, my veriaci kresťania nesmieme zabúdať, že musíme systematicky používať aj nadprirodzený prostriedok úprimnej MODLITBY. Lebo Boh je pánom dejín a iba on môže dať našim šľachetným podujatiam plnú účinnosť a trvácu plodnosť.

Môže byť niečo aktuálnejšie na uvažovanie pre nás Slovákov teraz po vstupe do roku 2005? Veď nás v ňom očakáva hustý rad veľmi náročných úloh na možné očistenie verejného života, na lepšie usmerenie politického i hospodárskeho života, na zachovanie a zveľadenie našich kultúrnych hodnôt a s ním súvisiaceho upevnenia národnej identity v rámci Európskej únie, do ktorej sme vstúpili, ale predovšetkým na opravdivú duchovnú obnovu a mravné povznesenie celého nášho národného i štátneho spoločenstva. Iba toto nám umožní vystupovať v zjednocujúcej sa

Pred anjelským trúbením. Našťastie práve v Čadci sa podaril v miléniovom roku malý husársky kusok. Najmä zásluhou sestry autora Terézie Korčekovej, spisovateľa Petra Kubicu a spomínaného zantienca Jána Vrtielku vyšlo posledné, jedenáste umelcovo dielo Diera do sveta. Hoci šesť rokov po jeho smrti, predsa sú v ňom zachytené dovtedy knižne nepublikované poviedky. Dodajme, že obdobne konal sám autor pri predchádzajúcich literárnych počinoch, keď časopisecké príspevky (eseje, novely, poviedky) zaradil a zostavil do svojich kníh. Výnikajúce úvodné slová napísal v Diere do sveta ďalší veľký Kysučan, teológ, spisovateľ Viliam Judák. A to ešte máme v talóne, o. i., jeho cestopis s názvom *Na piatej svetadieli*.

Dr. Hrtus nebol len umelcom pera, ale aj analyzátorom ľudskej či slovenskej duše a jej kysuckých záchvevov. Bolo o ňom známe, že sa „zapovedal“ – vraj nenapíše ani jeden riadok. Vraj pre koho a načo? Napokon však, našťastie, nevydržal a nechal sa prehovoríť. Veľa v tomto smere urobili jeho priatelia z intelektuálneho výkvetu slovenskej enklávy v Austrálii František Vnuk či Jozef M. Kolmajer.

A čo hovorí Hrtus Jurina o sebe? „Zatrpknosť? Sarkazmus a cynizmus? Ak je to pravda, tak to nie je nič iného ako kamufláž pre smútok, a na to by sa našlo dosť príčin. Dúfam, že vyhnancovi netreba odvodňovať, prečo je smutný.“

Nebol len spisovateľom „par excellence“. Známe sú tiež jeho viaceré preklady, básne a samozrejme publicistické príspevky písané zvyčajne ostrým perom. Aktivne sa zapájal do spolkového krajského života. Napríklad pri otvorení slovenského spolku v Adelaide si zahrval v Čechovovej veselohre *Obluda statkára Smirnova*. V decembri zavítal medzi deti slovenských krajanov ako svätý Mikuláš.

„V dnešnom svete, nezriedka brakovej literatúry, sú Hrtusove minipoviedky balzomom na dušu, živou slovenskou vodou.“ Taktoto nejakto sa píše v doslove knihy Diera do sveta. Nechýbalo ani predzavatie, že v krátkom časovom horizonte sa pripravuje otvorenie jeho pamätnej izby v Čadci. Doposiaľ sa tak z rôznych dôvodov, bohužiaľ, nestalo. Rodina Pavla Hrtusa Jurinu je pripravená v tomto smere pomôcť exponátmi. Hľadajú sa vhodné priestory. Nevidím jediný dôvod, prečo by sme reálne nepripravili pôdu pre pomenovanie ulice po Pavlovi Hrtusovi Jurinovi v Čadci či Turzovke a neinštalovali na jeho počesť pamätnú tabuľu.

On vo svojom titulum srdci, vo svojich knihách na Kysuce ani po desiatkach rokoch nezabudol. Aj jeho zásluhou sa stali Kysuce v krajskom povedomí skutočným pojmom. Je na nás, aby sme jeho dielo presiaknuté osobnými vyhranenými postojmi, originálnou kompozíciou a výrazmi (znovu)objavili a ukázali Slovensku, celému svetu, ale predovšetkým našim deťom v rodinách a školách.

Vták Fénix

Ako keď maliar píše štetcom
a slovo zamkne v pestrých snoch,
práve tak do farebných viet som
ja zamkol obraz o nás dvoch.

A môže prísť i koniec sveta,
tma padnúť na zem prišerná,
tá láska, s akou kreslí dieťa,
tá nádej, s akou píšem ja,

pretrvá v srdci noc i skazu,
roztopí snežné záveje
a aj v tých zvyškoch tmy a mrazu
vás uzinených zahreje.

Veď čo už viacej, len kus tepla
duša si do tmy povolá.
Aby zas vstala, aby vzlietla
ako vták Fénix z popola.

Deti

Počarbú hárok papiera,
netušiac, čo je umenie.
A je to prosto nádhera.
Anjel ich volá po mene.

Aj ony svojho anjela
volajú menom zakrátko.
A večer je. A nedeľa.
Do farieb skočí šteniatko.

Šteniatko čerstvo natreté
uteká za dom pod tuje.
A už je problém na svete,
kto z nich tu krajšie maľuje.

Obrázok z výstavy

Koničky v poli, voz a opodiaľ
dlhý rad vriec a havran k tomu.
Ale kam zmizol hospodár?
Odbehol domov, veď sa dymí z domu.

Nie je sám, sú s ním všetci jeho milí,
obaja starkí, matka, detí päťoro.
No prečo sa nám takto v dome skryli,
keď neprší a nie je neskoro?

Za stolom sedia, iba mlčia vlastne,
v zavretých oknách kvili klarinet.
Zaiste je im takto spolu krásne.
Čo na tom, že ich nevidieť.

Prečo ich maliar nikam nenakreslil?
Hrozienka sladko driemu v koláči.
Umelec ľahšie zvládne hoci vesmír,
keď podstatné skôr iba naznačí.

Staré veci

A teraz prosím ticho v sále,
ticho až takmer posvätné.
Pochváľme veci, veci malé,
trochu si na ne posvietme.

Sú tu a boli, nevidíte?
Tí pestrí bratia motýli.
Kým boli našim očiam skryté,
akoby vôbec nežili.

V zásuvkách driemu, v starom humne,
na povalách, no – všade sú.
A my tak hlúpo, nerozumne
prehliadame ich noblesu.

Komoda... križ... a z vojny barly...
...všetko, čo zrakom zachytím...
...a na ne celkom v kúte žiarli
krčiaztek s uchom odbitým...

...zástera našej starej mamy...
...stužka, čo líce pohladí...
ponk po dedkovi... - prosto "krámy",
my však už vieme, poklady.

Až keď sa na ne pozrieš s citom
a pohladiš ich očami,
až prosto začneš čítať v skrytom,
prezradia tajné významy.

Keby len to! No vďačná za to,
že sa jej vracia dôvera,
ako keď sochár tesá dlátom,
tvárni nás dávna nádhera.

TEODOR KRIŽKA

Kresbička drobná navždy visí v ráme

Ako vznikajú básne?
Ako vznikajú knihy?
Asi ako počasie.

Ani najmodernejšia technika nemôže úplne spoľahlivo predpovedať, či bude zajtra pekné a či oblačno - toľko veličín sa na ňom podieľa. Akoby sa ktosi meteorológom chlapčensky posmieval, keď takmer pravidelne rúca všetko ich úsilie predpovedať, či a ako dlho bude pekné, ako domček z kociek.

Tak je to aj s krásou.

Len na rozdiel od počasia o kráse nemôžeme povedať ani to, že vôbec bude, tobôž že navždy zostane krásou. Prichádza nečakane, často v tých najnevhodnejších chvíľach, neraz práve vtedy, keď treba vykonať neodkladné povinnosti. Autor stojí pred výberom: alebo povinnosť, alebo báseň. Autor si vyberá povinnosť, umelec báseň. Lebo povinnosť neutechie, ale báseň je veru plachá. Stačí zaváhať, a je preč.

To preto je tak málo umelcov. Lebo väčšina dáva prednosť povinnosti. Nakoniec, tak je to správne. Iba ten, kto naozaj cíti, že stojí za to uprednostniť umenie pred všetkým, i pred povinnosťou, resp. umenie je jeho na-

jvyššia povinnosť, je povolaný a zároveň vyvolený. Vyberá si tú márnosť, za ktorú nedostane ani dostatok peňazí, aby vôbec prežil, ani dostatok pochvál, aby mal aspoň pocit zadosťučinenia.

Alebo presnejšie: tá márnosť si vyberá jeho.

Je to ako mámenie víl. Človek disponovaný pre krásu vstúpi akoby do zvláštneho oparu, aký sa vznáša v jeseni nad potokmi v horských dolinách. A vidí.

A vie.

A verše plynú ako ten opar nahor po stráňach, berú so sebou vône živice i vône lúk, ľahostajné k skutočnosti, či sa nimi niekto nadchýna, alebo ani nie. Tak dajako vznikli aj tieto verše. Vôbec nemuseli byť, keby ich autor pred písaním básni uprednostnil naliehavú povinnosť. Vychýľovať straty, ktoré mu tým vznikli, nemá zmysel, lebo to, čo získal, ich nescíselnekrát prešahuje. Nakoniec otázku o ziskoch a stratách si ani nikdy vážne nekládol. Jednoducho otvoril svoje srdce dokorán, a básne sa doň prelievali ako lievikom na papier.

Odkiaľ?

Odkiaľ fúka vietor?

Október

Nad poľom letia havrany,
akoby vietor na dlani

kolisal lampy banikov,
a mračná letia s panikou

pred nimi za sad, za vrchy.
Kam, nikto nemá potuchy.

Ani sám básnik netuší,
kam mizne smútok na duši,

iba sa náhle usmeje
štvorverším plným nádeje.

Sochár sa takto usmieva
pesničkou vrytou do dreva

a ten spev kováč do kovu
vykujie ako podkovu.

Podkovy iskria spod kopýt,
kone smú vietor pokoriť,

ten vietor, ktorý na dlani
kolísa čierne havrany.

Na Martina

Otázku "žiť či nežiť?"
si veru vôbec nekladie.
Kto? Predsa prvý sniežik,
keď bielo padá v záhrade.

Je, kým je. Padá, pokým
smie padať. Trvá, kým
má trvať. Na či pokyn?
Kto sa tak bielo hráva s ním?

No predsa ten, čo vtákom
opiera krídla o vietor.
On, čo má meno Zákon.
Nikdy nič ešte nesplietol.

Trávičke dáva zeleň,
jablčka dáva jabloni,
hlas vode, skalám, nielen
zvonu, čo v chráme nezvoní.

I my sme taký sniežik.
Len v nemocničnej pyžame
často sa "žiť či nežiť"
namiesto snehu pýtame.

Deti ešte raz

Každé sa ešte bojí
raráškov na povale...
Ach, menší bratia moji,
mám vás rád neskonale.

Mnou nelomcuje báseň,
keď hľadím na tvár zlému.

No menil by som za sen
tú svoju silu nemú.

Vy ešte viete piesňou
rozochvieť prísne srdcia
anjelov. Takou presnou,
že vo mne pýchu rúca.

Drobučké deti moje,
podte a naučte ma,
kto ešte žije. Kto je
múdry. Kto dušu nemá.

Naučte ma zas báť sa
zlých krokov v suchom listí.
Taká je Božia krása.
Navštevuje len čistých.

No čo je Bohu čisté,
vie iba Boh. A deti,
ach, neverili by ste,
tí naozajstní svätí.

Hra

Mamka je moje slniečko,
ja som jej snečnica.
Dovtedy tvár k nej otáčam,
kým celkom vylieči sa.

Čím je však chorá detská tvár?
Bradavicami z plastelín.
Vari smú chorí byť
len veľkí, tí, no - dospeli?

Mamka mi všetku ohavu
z chorých líc odstráni.
Prijemné je byť liečený
mamičkinými prstami.

Moja tvár bez tých bradavíc
dotykmi kvitla bezmála
a veru každý, aj ten najmenší
navždy si zapamätala.

Až bude starý každý z vás,
aj jemu mamka ožije
ako tá moja, čo sa usmieva
z blednúcej fotografie.

Krkavec

Lietaj, ach, to je dobrá vec,
potvrdí, kto len lietaj vie,
napríklad taký krkavec
nad poľom krrátko po žatve.

Keď letí nekom, verru nie je sám,
sú vždycky dvaja a sú v páre.
Ja, keďže vôbec nelietam,
aspoň ich krreslím nad chotárre.

No neviem ukryť vzadu do krríčia
kovové "krr" ich dialnych činov.
Nie, moje čierne vtáky nekrríčia,
keď ticho plachtia nad krrajinou.

Brrat verršovník, ten spieva, ten sa hrrá
s krrkavím krrikom rrečou čorraz smelšou.
No aj on stokrát papierr pokrkvá,
kým to "krr" skryje v kroví verršov.

Maliar a dievča

Dievčatko s vôňou zreých moruší
podide, pošepne mi do uší:
- Ujo, čo bude na obrázku?
- To zatiaľ ani netuším,
ale keď kreslím, kreslím lásku.
- A čo je láska? Kvietok v poli,
čo kvitne ľuďom proti vôli?
A ak, tiež rýchlo umiera?
- Láska je, keď to tuto bolí,
a predsa je to nádhera.

Princíp

Keď je už všetko nakreslené,
i dvor, i celá dedina,
voz so senom i deti v sene,
i mamka, naša, jediná,

čo ešte potom pridať k tomu?
Vári to, deti, neviete?
O tom vie predsa každý, komu
dal Pán Boh srdce na svete.

Treba len čítať jeho zrakom
veci i pod, i nad nami.
Umelec kreslí len to, na čom
spočinul znútra očami.

Až príde jar

Až príde jar a všetky vtáky
vyletia spievať do korún,
spievajme s nimi pieseň vďaky
a vyspievajme pokoru.

Za to, že sú, že svet je taký,
aký ho treba na pieseň,
i že je deň a spevné vtáky
odletia na juh na jeseň.

Veď ony opäť prídu spiatky,
zelené spevné návstie
zodvihne jar a hoci krátky,
spev opäť zaznie na mieste,

kde teraz znie len ticho rovin
a ticho lesov bez listia.
Až príde jar, zas pierkom sovím
duše nám noci očistia.

Po strunách kvetov prejdú sláky
voňavých vánkovo z južných lúk.
Spievajme, deti, pieseň vďaky,
o smútku už viac ani muk.

Zablúdený

A je to tu, už ktosi plače,
že odišli, že zostal sám.

Zima je mu a ostré kriačie
ho pichá. Kam? No predsa tam.

Od strachu celý sivie, modrie,
zrazu je celý horúci.
Nenechajme ho. Nech je dobre
aj jemu aj nám na srdci.

Prikreslime mu vedľa mamu,
alebo aspoň mačiatko.
Maliar je šťastný, keď sa stanú
zázraky, a to zakrátko.

Vlast'

Prvýkrát rýl sa zatne do hlíny,
zazvoní, dýchne stými vôňami,
akoby znela prúdmi spodnými
tajomná rieka zeme pod nami.

Ťažko i vôbec dakde nohu klásť,
posvätnou zemou kráčať bez bázne.
Veď tá zem drahým menom VLAST'
živá je, dýcha nielen obrazne.

Div že si slepý nohy neschodí,
nenájde pokoj v žiadnom objatí.
Vlast' predsa nerodí sa z náhody,
je to kraj krvou predkov poliaty.

Čo je vlast', slepý nikdy nezistí,
darmo vlast' iným silou odnime.
Vlast' nie je dielo ľstivej koristi,
s vlast'ou sa prosto všetci rodíme.

Keď teda rýlom krájaš rodnú zem,
pamätaj, že je tvoja jediná.

Najsamprv pokľakni a popros: Smiem?
Až potom sa ti oddá krajina.

Až potom zavlní sa obilím,
bezpečím dýchne doma spod prahov.
Ako to žriebä mliekom kobylím
napoj ju potom, láskou, odvahou.

Dážď

A opäť zázrak, opäť krása:
slniečko svieti na úle.
Čosi sa ešte nad ním vznáša,
vidno len jeho chodúle.

Dievčatko vie, už mäkkým uhlom
kreslí mu tvár. Hľa, návšteva:
májový anjel chodí s krlou,
úrodu v poli polieva.

Darmo je ako oco veľký,
polial aj včielkam vzadu hloh.
Úl zmokol, budú hladné včielky.
Ten anjel s hlavou v oblakoch!

V hrnčiarskej dielni

Berú kus hlíny, mokré dlane
kladú naň, na tvár dieťaťa,
a o chvíľu sa zázrak stane,
z hlíny je váza počatá.

A počatý je džbán a miska
a každý vókol užasne,
až hlina v ohni život ziska,
zem premenená na básne.

Ako chlieb s mäkkou bielou striedkou
vonia džbán s vodou zo studne,
pradávný odkaz našich predkov,
čosi tak pre nás osudné.

Hrnčiar je preto trochu prorok.
Nič to, že o tom netuší.
Ale keď tvorí, pocit skoro
anjelský máva na duši.

Plagiát

Ak túžiš vedieť, chod' sa pýtať
k studničkárom, múdrosť pi vždy z nich.
A napíš báseň. Ako citáť
z tých starých, múdrych, sviežich kníh.

Neboj sa kradnúť múdrosť z vody,
neboj sa priamo zaďávať
do korún limby. Tak sa dielo rodí.
Vykrádať stromy nie je plagiát.

A nie je hanba kradnúť vtákom,
načúvať hmyzu. Nie sú na vine,
že záleží len, bratia, na kom
ich prorocká reč spočinie,

nech bude v ľudskej ríši slávny.
Že osud slávu na prach zomelie?
Veď v tom to väzí, že z tých hlavných
strielajú, aby prežilo len umenie.

Priateľ môj, veriš a či neveríš mi,
vtáky, to nie sú tvory zálučné.
Aj keď sú to len naši menší bližní,
vedia, na čo rád človek zabudne.

Rána

Sú také chvíle: ráno trvá
až do večera. Ba aj prvá

hviezda je ešte celkom ranná,
keď žmurkne v rieke ako Panna

Mária na nás po spovedi.
Sú také rána z čistej medi.

Len hrdlá vtákov mosadzné sú,
keď v malých krdľoch tiahnu k lesu.

Vtedy aj srdce zmosadznieva
a užasnuté mlčky spieva.

Vo vinohrade

Poprcha, prší. Vyšla dúha,
to značí, dakde slnko svieti.
Drozd na streche si hrdlo trhá,
na prsty vstali kry a kvety.

Aj vinič na prsty sa dvíha
a prvé zrelé strapce hrozna
ponúka škorcom. Tých je! Fiha!
A kde je vinohradník? Bohzná.

Kostol a mrakodrap

Naivní ľudia postavili
mrakodrap vedľa kostolika,
aby vraj Pán Boh stratil sily,
i jeho čelad' pospolitá.

Vraj všetci budú hľadiť nahor
a nevidia Božiu tvár,
iba tvar z betónu, ten bachor
pyšného veku opodiať.

No prešli dni a roky prešli,
čuduj sa svete, obri dom
je v ľudských očiach čoraz menší,
prehráva s drobným kostolom.

Ruženke v šípkach tuho spiacej
vrátil sa život z jeho dna.
Menej je veru zavše viacej,
ak nám ho Pán Boh požehná.

Dub

Vtáčiky sa ma neboja,
predo mnou lišky nebočia.
Som strom, strom vášho pokoja,
porastám celé úbočia.

Ak plačem, plačem na jeseň,
klopkajú na zem žalude,
zmenené slzy na pieseň
o vašom krásnom osude.

Tak ako zo slz vyrastie
nový strom zjari na stráni,
tak pieseň vo vás, našťastie,
zapustí koreň, chalani.

Rozpáli tváre dievčeniec,
do lýtok tanec preleje,
zmení sa potom na veniec,
na veniec dobrej nádeje.

Na križných cestách pod horou
sto rokov rastiem do neba.
Len príd'te, vstúpte s pokorou,
u mňa sa klaňať netreba.

Môj chrám je celý zelený,
vlhy je plný celý chór.
Som strom, čo vo vás premení
na hudbu ticho rodných hôr.

Kantáta môjho pokoja
zaplaví vaše úbočia.
Vtáčiky sa ma neboja,
predo mnou lišky nebočia.

Premena

Dnu vošli ešte ako deti
a dospelí už vyšli von.
A ja som básnik, som ten tretí,
čo patrí navždy obidvom.

Som celý dieťa, aj keď celý
od hlavy k pätám dospelý.
Písmenká, slovné akvabely,
na mojich perách dozreli.

Zavše sú možno menej tiché,
no veď sa ony naučia,
až hupkom spravia koniec pýche,
otvárať skúpe náručia.

Niektu tu predsa musí za vás
strážiť tie zámky piesočné,
i pomodliť sa stokrát zdravas
za to, čo vieme spoločne:

že ako koreň stromu vrasť
vždy strmšie, hlbšie do zeme,
tak do nás vrasť Božia láska.
Ó, požehnané korene.

Len dospievajte, drahí moji,
vzrastajte k strmým obratom.
V pokojnom svojom nepokoji
zostanem za vás dieťaťom.

Malí výtvarníci

Možno nič viac už nenakreslia,
iba to jasné slnko nad mračná.
No sliepka, čo biede zniesla
vajíčko zlaté, bola zázračná.

Rozprávka veru neoklame,
má ona v deťoch tuhý koreniek.
Kresbička drobná navždy visí v ráme
na stene večne živých spomienok.

Ceruzky sú už možno vylomené
a štetce celkom, celkom zodraté.
No kresbička vždy pripomenie
ten zázrak v detskom kabáte.

Až v ľudskej duši krása zvädne,
obrázok silou božej mágie
otvorí v skale studňu, nech sa smädné
srdce z jej čistej vody napije.

Kresba: Tibor Kovalik

Pre pochopenie zmyslu a spôsobu písania správ o Slovenskej republike v Nemecku je nevyhnutné poznať duch nemeckého spravodajstva aj pred rokom 1993. Treba nazrieť najmä do obdobia po roku 1989, keď tak náhle a neočakávane bol zrušený komunistický režim a národy bývalého socialistického bloku dúfali, že sa budú môcť rozvíjať slobodnejšie. Eufória zavládla aj na Slovensku, najmä keď sa zo Západu šírila propagácia boja za ľudské práva, za demokraciu, za slobodu tlače... Skutočnosť sa však v istom smere začala postupne ukazovať úplne inak. Napriek tomu, že sa v rezolúciách OSN hovorí o práve každého národa na sebaurčenie ako o jednom z najzákladnejších práv vôbec, voči slovenskému národu sa postupovalo opačne a na jeho ceste k štátnej samostatnosti sa mu kládli skôr prekážky.

Spôsob informovania o Slovenskej republike v nemeckých médiách bol daný už pred vyhlásením jej samostatnosti a po januári 1993 sa iba utvrdil. Slovensko predtým oficiálne neexistovalo, čo uľahčilo stvárniť želaný obraz. Svet sa o ňom začal dozvedieť, až keď prejavovalo úsilie o vlastnú štátnosť. A tu už bol naporúdzí prezident Václav Havel, aby poskytoval zahraničným žurnalistom v tom čase interview. Vyjadroval sa v nich v tom zmysle, že Slováci chcú týmto destabilizovať politickú situáciu, ohroziť demokraciu a posilniť vplyv komunistov v Československu. Takéto názory však vyjadrovali aj určité slovenské kruhy. Je povšimnutiahodné, že práve (a takmer výlučne) tieto hlasy našli ohlas v zahraničných médiách. Novinári píšuci pre nemeckú mienkotvornú tlač, reprezentantmi ktorej sú najmä *Der Spiegel*, *Süddeutsche Zeitung* (SZ), *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ), *Frankfurter Rundschau* (FR), *Die Zeit* pôsobili v Prahe, v Budapešti alebo vo Viedni a o udalostiach na Slovensku zväčša neinformovali z miesta. Údaje čerпали predovšetkým z českých novín, čo predurčovalo ich charakter. Odvolávali sa pritom najmä na názory Václava Havla, Eugena Gindla, Fedora Gála, Martina Bútoru, Petra Zajaca, Milana Šimečku, Láslóa Nagy, Petra Tótha, Pavla Demeša, Jozefa Mikloška, Jána Čarnogurského a iných, ktorých vyjadrenia mali politické pozadie a často účelové pohnútky. O Slovensku sa potom referovalo ako o krajine, v ktorej vládne razizmus (voči Rómom a Židom) a nenávisť (voči Maďarom), Slovákom sa dávali rôzne hanlivé prívlastky a označenia, považovali sa za separatistov.

V nasledujúcom prehľade informácií z nemeckých médií a odbornej literatúry sa pokúsime priniesť niekoľko chronologicky radených príkladov, ktoré sú charakteristické pre to-toré obdobie. Pokúsime sa tiež analyzovať viaceré prednášky Slovákov aj Neslovákov o Slovensku, ktoré sa od seba kvalitatívne neodlišovali.

1989

O Slovensku sa ešte nehovorilo a ani sa o ňom v podstate nevedelo. Všetko sa označovalo za české: česká zástava, česká koruna, česká Bratislava, české Tatry, Čech Alexander Dubček, hrdinskí Česi, ktorí sa postavili proti komunizmu a podobne.

1990

O Slovákoch sa začalo informovať, ale prevažne v odmietavom duchu – ako o nacionalistoch. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* priniesli článok Jacquelyny Hénardovej,¹ ktorá praniekuje „slovenský nacionalizmus“ a úsilia Slovákov o vlastný štát spája s negatívnym poňatím slovenskej štátnosti v rokoch 1939 – 1945. O slovenskej zástave píše ako o vlajke „poloslobodnej fašistickej republiky“ a Slováci sú podľa nej skôr „neintelektuálnym národom“. Inými očami sa na úsilia Slovákov o vlastnú štátnosť pozerá Carl Gustaf Ströhm v článku *Veľa Slovákov si myslí, že sú okradnutí o vlastnú štátnosť*.²

1991

Informovanie o Slovensku nadobúdalo charakter kampane. Slováci boli prezentovaní ako utláčatelia národnostných menšín, najmä maďarskej. V tomto smere sa ťučilo aj na Maticu slovenskú, ktorá vraj burcuje slovenských nacionalistov, aby znemožnili 600-tisícovej maďarskej menšine používať jej materinský jazyk.³

DARINA VERGESOVÁ

Slovensko – škaredý sused? (1)

Prehľad spravodajstva o Slovensku v nemeckých médiách v rokoch 1993 – 2003

Neskoršie však, naopak, vyšiel krátky článok pod názvom *Slovenský nepokoj* s autorskou skratkou Rm, v ktorom autor píše, že vie, o čo Slovákom ide.⁴ V *Kölner Stadt-Anzeiger* vyšiel tendenčný článok,⁵ ktorý hovoril o slovenských nacionalistoch usilujúcich sa o zriadenie štátu, ktorý by sa podobal tomu v rokoch 1939 – 1945. Zmieňuje sa aj o prvej „obeti nacionalistov“, o Fedorovi Gálovi, ktorý vraj uteká s rodinou do Londýna pred údajným terorizovaním a antisemitickými urážkami. Autor obviňuje Maticu slovenskú a jej predsedu z historickej naivity či vedomej bagatelizácie nacionalistického myšlienkového dedičstva a tradície separatizmu na Slovensku. Odvoláva sa pritom na články v týždenníku *Reflex*. Spomína aj Slovenskú národnú stranu a nezamestnanosť na Slovensku, ktorá rastie úmerne s pribúdajúcim členstvom v tejto strane (narážka na Adolfa Hitlera a v tom čase narastajúcu nezamestnanosť). Podobné názory prezentuje vo svojom článku o Slovensku v mesačníku *Osteuropa* (č. 8/91) aj Karel Vodička (pochádzajúci z Ústí nad Labem), ktorý sa v ňom opiera najmä o komentáre z *Lidových novin*.⁶

Významným mienkotvorným činiteľom je nepochybne televízia. Pritom však nie je ťažké prostredníctvom kamier vykresliť akýkoľvek obraz o krajine, a tým manipulovať verejnú mienku. V prípade Slovenska sa tak dosiahlo, že negatívistický pohľad elektronických médií plne korešpondoval s pohľadom tlače. Napríklad televízna relácia z dokumentárneho cyklu *Dejisko – Európa (Südwestfunk)*, vysielaná 21. novembra) prezentovala nemeckému divákovi obraz slovenských nacionalistov a klerikálnych fašistov, ktorí Maďarom zobrali jadro starého Maďarska – Bratislavu, kde pôsobí provokatívne aj socha L. Štúra.

Kroky smerujúce k nadobudnutiu vlastnej štátnosti pozorovala aj Budapešť a maďarské organizácie v zahraničí. Dvojmesačník *Dunajský posol – Politický a literárny pozorovateľ podunajských národov*, ktorý vychádzal v Mníchove a redigovali ho v exile žijúci maďarskí spisovatelia, priniesol článok *Hrózu vzbudzujúce symptómy na Slovensku*. Slovákov opisoval v takomto duchu: Bratislava a väčšie slovenské mestá sú zaplavené plagátmi ako *Cigáni do Indie*, *Maďari do plynových komôr*, *Maďari do Dunaja*, *Židia do Palestíny*. Výsledkom slovenského nacionalizmu sú vraj pošpinené maďarské hroby a pomníky maďarských hrdinov počmárané nápismi *maďarskí psi*. Podľa tohto článku Slováci vlastne ani nemajú svoje dejiny. Slovensko v terajšej podobe vzniklo vraj až v roku 1918, a to na úkor praobyvateľov – Maďarov, ktorých dnes žije na Slovensku 700 000 až milión. Na uliciach sa tu musí rozprávať iba po slovensky a kto hovorí iným jazykom, je vystavený nadávkam a násilíu. Hoci toto propagandistické periodikum nepatrí do mienkotvornej nemeckej tlače, má svoje stále miesto v knižniciach a v rôznych verejných inštitúciách. Nemeckí novinári z neho pohodlne čerpajú informácie o Slovensku a posúvajú ich ďalej ako overené fakty.⁷

Od uvedeného spravodajstva sa diametrálne odlišujú podložené články *Nejednotný postoj voči Prahe štípi slovenské hnutie (Die Welt, 12. 3.)*, *Tažká situácia Slovenska (25. 4.)* a *Právo Slovákov štát na vlastných nohách (21. 9.)* od Carla Gustafa Ströhma. Autor v nich preukazuje, že dobre pozná slovenské dejiny (a dejiny štátov východnej Európy vôbec), mentalitu a túžbu slovenského národa.

1992

V denníku *Die Welt* vyšlo ďalších päť zaujímavých článkov o Slovensku opäť od Carla Gustafa Ströhma. Za všetky spomenieme len jeden. Píše sa v ňom, že dejiny Česko-Slovenska sa začali odvíjať od osoby filozofa Tomáša G. Masaryka a pravdepodobne sa skončia spisovateľom-filozofom Václavom Havlom. Kde sa však stala chyba?, pýta sa Ströhm. Vidí ju v tom, že V. Havel „ako Pražan nezaoberajúci sa otázkami periférie“ mylne odhadol zá-

važnosť slovenskej otázky. Už to, že si za svoj vzor vybral práve T. G. Masaryka, vyvolalo na slovenskej strane vášnivé odmietanie, keďže Slováci vinia Masaryka a jeho nástupcu Edvarda Beneša z brzdenia ich národného vývinu. Z Havlovej strany bolo podľa neho neprezeravé, keď sa obklopil poradcami z pražskej umeleckej scény, ktorí si vo svojom povýšeneckom postoji voči Slovákom nechceli uvedomiť varovanie pred roka, keď tisíce bratislavských študentov kričali na hlavu štátu: „Ty nie si náš prezident!“ To, že Vladimír Mečiar podľa mienky mnohých cudzincov pôsobí vedľa Havla menej sympaticky a zďaleka nie tak uvážlivo, nemiernič na skutočnosti, že dokázal správne odhadnúť náladu v slovenskom národe. A ten nechce podľa Ströhma ani Česko-Slovensko, ani Havla.⁸

Diametrálne odlišne vidí Slovákov v podvečer ich suverenity redakcia týždenníka *Die neue Bildpost (nedelňé noviny pre kresťanov na všedný deň)*. O Slovensku v ňom vyšli dva články. Prvý praniekuje slovenského premiéra, že je bývalý komunist a nemá zmysel pre cirkev. Podľa neho vraj úradu na Slovensku šikanujú Maďarov a Rómov a už rok pracuje zvlášť na polícia, ktorá vznikla kvôli Rómom. Kritizuje tiež „nebezpečný slovenský nacionalizmus“, na ktorý sa vraj sťažuje „3000 Poliakov, Nemci, Rakušania, 566 000 Maďarov, 80 000 usadlých Rómov, 53 000 Čechov, 4000 Moravanov, Chorváci, 13 000 ortodoxných podkarpatských Rusov a Rumuni“.⁹ Druhým článkom je „rozlučkový list“, ktorý touto cestou posielala redakcia veľvyslancovi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v Bonne Jiřimu Grušovi. Na adresu Slovákov v ňom padajú výrazy ako „osudný nacionalizmus úzkoprsých malomestáckych populistov“; „(zdravý) rozum bol porazený národným socializmom“; „šovinistický nacionalizmus nebezpečný ako Leninova svetová revolúcia“ a podobne.¹⁰

1993

V roku 1993 vyšlo v nemeckej tlači o Slovenskej republike niekoľko trizievých článkov.¹¹ Do tejto kategórie patrila aj relácia o Slovenskej a Českej republike, ktorú vysielal *Bayerischer Rundfunk* (15. 4.) pod názvom *Znepriateleni bratia*. V nej dostali priateľ slovenskí predstavitelia, pričom ich výroky výnimočne nepodliehali komentárom redakcie.

O novom štáte sa však zväčša aj v roku jeho vzniku informovalo v podobnom duchu ako dovtedy, pokračovalo sa teda vo „vychodených“ šľapajach. Na intenzite ziskala kritika Slovákov, že utláčajú svojich maďarských spoluobčanov. Ako príklad môže slúžiť článok v týždenníku *Focus* (25. 1.). Slováci sa v ňom ani nespomínajú, zato sa (aj graficky) zväzujújú menšiny na Slovensku a ich problémy. Ústava SR totiž, podľa príspevku, obmedzuje právo na autonómiu 600 000 Maďarom bojacim sa priznať k svojej identite. Počet Rómov nie je známy, pretože sa ich, vraj zo strachu, hlásilo k svojmu etniku v roku 1991 iba 114 000. Článok sprevádza fotografia slovenského premiéra s hanlivým komentárom.

V médiách sa často písalo o Vodnom diele Gabčíkovo-Nagymaros, prostredníctvom ktorého chcú, podľa nich, Slováci zničiť Maďarom prírodu. Dokumentárny film *Krajina mostov – Slovensko*, nakrútený v roku 1993 a vysielaný v októbri 1994 v *Bayerischer Rundfunk* v rámci televíznej relácie *Krajiny východnej Európy*, je v tomto smere typický. V jeho úvode vystupuje starší Slováč, asi roľník. Zarmúteno hovorí, že Slováci a Česi boli jedna rodina, ktorá bude odteraz od seba odtrhnutá. Po tejto úkážke „separatizmu“ Slovákov nasledoval príspevok o Gabčíkove s Júlíusom Binderom a maďarsky hovoriacou Klárou Benkovicovou, hlásiacou sa k maďarskej menšine. Výpoveď J. Bindera sa pritom otvorene ironizuje, kamera ukazuje kopy betónu, biedne chatrče, starých bezzubých dedkov a babky. Po týchto neutušených záberoch sa komentátor rozhorí o „diskriminačnom zákone zakazujúcom

Cigánom vychádzať v noci z domu“ a o rasistických heslách „Preč s Cigánmi“. Slovákov obviňuje z vešania komunistov a Židov na Hlavnej ulici v Košiciach v januári 1945. Spolieha sa pritom zjavne na neinformovanosť Nemcov, ktorí nevedia, že Košice v tomto čase patrili k Maďarsku.

Prvý rok suverenity Slovákov našiel ohlas aj v odbornej literatúre, napríklad v súbore článkov pod titulom *Abschied von der Tschechoslowakei* (Rozlúčenie sa s Československom), ktorý pripravil Rüdiger Kipke s už spomínaným Karolom Vodičkom.¹² Prispeli doň slovenskí, českí, nemeckí a rakúski autori. Slovákov tu prezentovali Zora a Martin Bútorovci, Fedor Gál, Ján Mlynárik a Ivan Šujan.

Vráťme sa k „rozlučkovému“ listu, ktorý redakcia týždenníka *Die neue Bildpost* v predvečer vyhlásenia suverenity Slovenska poslala veľvyslancovi Jiřimu Grušovi. Vo februárovom čísle tohto týždenníka J. Gruša redakcii ďakuje a v súvislosti s osobou Vladimíra Mečiara píše: „Sloboda je bohužiaľ tiež slobodou nezrelých, oneskorených a ich malých lídrov, nech nám pán Boh pomôže dožiť sa slobody v zrelosti, a nie druhej diktatúry.“¹³ Zodpovedná redaktorka novín Uršula Zöllnerová neskôr neoficiálne priznala, že jej telefonovali už viacerí Slováci a všetci boli pobúrení spomínanými článkami, čo si však vysvetľovala ako fanatizmus (Slovákov). Na otázku, čo vie o Slovensku, odpovedala, že bola v Prahe.

Zaujímavé je tiež zmieniť sa o inom fenoméne, akým boli napríklad prednášky o Slovensku a rôzne verejné diskusie. V nemeckom Karlsruhe sa na jar 1993 konalo sympóziom *Európske kultúrne dni*, v tom roku venované Slovensku. Na besedu bol pozvaný aj niekdajší emigrant žijúci vo Švajčiarsku Dušan Šimko (rodák z Košíc). Na úvod oznámil publiku: „Som Slováč!“ Vo svojej prednáške, obsahujúcej tézu o utlačenej maďarskej menšine na Slovensku, zašiel však tak ďaleko, že ho usporiadatelia dokonca napomenuli, aby sa nemiril. Podobné „slovenské“ osobnosti zastupovali na tomto sympóziu slovenskú literatúru, literárnu kritiku a iné odvetvia.

Inštitút pre politické vzdelávanie Nadácie Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.), usporiadal 22. júna 1993 v Heidelbergu kolokvium, v rámci ktorého vystúpil so svojou prednáškou Ladislav Suško z Vysokej školy pedagogickej v Nitre. V nej prezentoval Slovensko v podobnom duchu ako D. Šimko. Začal ju tým, že Slováci majú svoj jazyk iba od roku 1843 a pomenovanie *Slovák* sa prvýkrát objavuje až v polovici 19. storočia. Slováci teda, podľa neho, nemajú nijaké dejiny. Sú vraj malí a nevýrazní, sedliaci bez kultúry a tradícií, ktorí nikdy nepoznali demokraciu, a preto sa nevedia správať demokraticky ani k svojim menšinám. Poľahky sa vraj prispôbili komunistickému režimu a Česi museli za vlády Slováka Gustáva Husáka trpieť. Hovoril o tom, ako slovenskí nacionalisti vyvolávali nepokoje dokonca kvôli jednej pomlčke. Referoval aj o najnovších dejinách Slovenska. O tom, že na Slovensku vládnu nacionalisti s komunistami, na čele ktorých je pomätenec-populista Mečiar. Ladislav Suško nezabudol ani na slovenskú „fašistickú emigráciu“, najmä v Kanade a v NSR, ktorá je vraj veľmi aktívna. Porovnával prvú „fašistickú Slovenskú republiku vzniknutú z Hitlerovej milosti“ s terajšou, ktorá má podľa neho také isté fašistické zameranie. Takýmto názorom oponovali prítomní Slováci.

Podobných podujatí, na ktorých sa systematicky rozširovali nepravdy o Slovensku, sa stala nespočetné množstvo. Nakoniec spomeniem už len prednášku bývalého maďarského premiéra Gyulu Horna v Heidelbergu v čase, keď ešte nebol predsedom vlády. O Slovensku hovoril, že je zaoštalé, nepatrí do strednej Európy, ale niekam na Balkán. V čase existencie Uhorska bolo Maďarom vraj iba na obtiaž. Gyula Horn ďalej žiadal potrestanie štátov porušujúcich normy o ochrane práv národnostných menšín. Vyhlásil pritom, že maďarská strana má pripravený návrh takýchto noriem pre celú Európu a je kedykoľvek schopná predložiť ho na

schválenie medzinárodným orgánom.

1994

Médiá sa zamerali na komentovanie „boja o slobodu tlače“ na Slovensku, čoho podnetom bola napríklad aj aprílová demonštrácia organizovaná KDH. Podľa Ota Filipa je však šťastím, že na Slovensku vychádza taký „významný politický časopis ako je *Domino*, ktorý oslovuje najmä intelektuálnu mládež a vzdelanú vrstvu. Môže sa ale udržať iba preto, lebo vychádza v kozmopolitných Košiciach, kde Mečiar a jeho strana v roku 1992 volby zálostne prehrali“.¹⁴ Podľa Filipa finančne trpí aj noblesný literárno-kritický časopis *Fragment*.¹⁵

Keď na jar 1994 vstúpila na politickú scénu Slovenska vláda Jozefa Moravčíka, pochybnosti o jeho demokratickom vývoji sa pomínuli a tón príspevkov v nemeckej tlači sa zásadne zmenil. Písalo sa o dodržiavaní práv maďarskej menšiny (B. Kohler, *FAZ*, 30. 5; 6. 8. a inde), o veľmi dobrých ekonomických výsledkoch (*Focus* 50/1994) a podobne.

Pred septembrovými parlamentnými voľbami v SR sa nemecká tlač otvorene vyjadrovala k tomu, koho by mali Slováci voliť, respektíve kto by sa nemal dostať do vlády. Preberala argumenty zo slovenskej tlače. V jednom z článkov sa píše napríklad o tom, že z „neohrabného“ a „zavalitého“ politika má obavy 600 000 Maďarov na Slovensku. Spomína sa aj žiadosť maďarských strán, aby sa slovenský štát aspoň formálne ospravedlnil Maďarom za odsuny a vyvlastnenia v rokoch 1945 – 1948. Podsúva sa pritom, že Slováci ako „páchatelský národ“ nesú zato plnú zodpovednosť.¹⁶

K novej slovenskej vláde a vládnym stranám sa nemecké médiá vyjadrujú posmešne a urážlivo. Slovákov prirovnávajú k „jaloviciam, ktoré si vybrali svojho mástara“ (*Tages-Anzeiger*, 3. 10.). Z komentárov redaktorky Zuzany Banghovej (rodenej Grossmanovej), niekdajšej vedúcej česko-slovenskej redakcie v *Deutschlandfunk*, sa na rozhlasovej stanici *Deutsche Welle* (1. 12.) dozvedáme, že SNS je extrémne pravičiarско-nacionálnou stranou nepriateľskou k menšinám žijúcim na Slovensku; Združenie robotníkov Slovenska používa heslá triedneho boja zo zaprášenej kíše starých krámov bývalého socialistického systému atď. Vladimírovi Mečiarovi v nich vyčíta politickú brutalitu, pomstychtivosť a neschopnosť kompromisu. Tiež to, že sa jeho strana v spojení so šovinistami a ľuďmi, ktorým sa cnelo po socializme, zmocnila parlamentných výborov a členov správnych rád rozhlasových a televíznych staníc zbavila právomocí. Podľa Banghovej vnútorné pomery na území Slovenska ohrozujú stabilitu regiónu – teda nečudo, že si v Čechách robia vážne starosti kvôli nebezpečenstvu izolácie Slovenska. Na takéto vysielanie *Deutsche Welle* sa ozvali dvaja krajanovia žijúci v Nemecku. Od intendanta D. Weiricha dostali odpoveď, že „...komentáre, ktoré *Deutsche Welle* svojim redakciám ponúka, garantujú vnútornú slobodu tlače a podporujú rôznorodé myslenie“. Zakrátko dostali obidvaja krajanovia doporučené listy od vedúceho Zväzu nemeckých žurnalistov K. J. Döhninga, že Zväz s plným dôrazom zamieta ich sťažnosť a obidvoch vyzýva, aby svoje tvrdenia voči Z. Banghovej odvolali a viacej ich nerozširovali. V opačnom prípade by Zväz nemeckých žurnalistov musel Z. Banghovej radit', aby uvážila, či nemá podniknúť voči nim právne kroky.

1995

Stredobodom pozornosti bola stále „utláčaná maďarská menšina usilujúca sa o sebaurčenie na južnom Slovensku“. Slovo dostal v tejto súvislosti aj biskup Lásló Tőkés, rumunský občan maďarskej národnosti, ktorý žiadal pre Maďarov na Slovensku kolektívne práva (*Deutsche Tagespost*, 4. 2.). Veľký rozruch zapríčinil zákon o štátnom jazyku. Médiá komentovali jeho prijatie v NR SR s tým, že je to zákon namierený proti maďarskej menšine s cieľom jej asimilácie (napríklad *FAZ*, 17. 11.).

Okrem maďarskej menšiny bol najrozširnejšou témou premiér V. Mečiar. Jeden z článkov vyšiel aj s fotografiami V. Havla a V. Mečiara, ktoré sú komentované taktó: „Ako líška a jahňa stoja vedľa seba

Ján Litecký-Šveda -
Labyrint /Hlavou o múr/
vydalo VD Elenprint, Bratislava 2003

K napísaniu nasledujúcich riadkov ma inšpirovala nedávna príhoda pri ceste vlakom. Bola to dosť dlhá trasa, a tak som si zobral so sebou niečo na čítanie. Keď som niekde za Piešťanmi vytiahol Kultúru, o krátku chvíľu som sa ocitol v centre pozornosti. V kúpe bolo niekoľko študentov a jeden starší pán s manželkou, ktorý vidiac jemu neznámy druh tlačoviny ma po chvíli aj oslovil. Ako to už vo vlaku býva, slovo dalo slovo a onedlho sme sa ocitli v debate. Najprv padli otázky o Kultúre. Vraj načo je katolíkom ďalší časopis, keď majú Katolícke noviny? Potom samozrejme prišla na rad politika, Európska únia, situácia na Slovensku, SNP, atď. Asi sme hovorili o veciach zaujímavých aj pre študentov, lebo nakoniec im to nedalo a zapojili sa do našej debaty. A hoci sa aj na ich názoroch podpísalo polstoročie vlády komunistických poskokov veľkého brata z Moskvy i súčasné masírovanie televízie a „mienkotvornej“ tlač, mladí študenti, ktorí cestovali až niekam na východ, boli oveľa viac prístupní argumentom a faktom ako onen starší pán, ktorý sa mal podľa jeho vlastných slov za minulého režimu dobre a veľmi ľutoval, že tie staré dobré časy sa už pominuli.

Ja som zasa ľutoval, že som nemal so sebou novú knihu Jána Liteckého-Švedu Labyrint/Hlavou o múr. Hovorím nová, ale vyšla už koncom minulého roku, len akosi nikde som o nej nepočul a nečítal, dokonca ani v Kultúre (Viaceré eseje obsiahnuté v tejto knihe priniesla na svojich stranách práve Kultúra – pozn. redakcie, akoby bola tabu. A keď som po knihe nedávno znova siahol, bol som až prekvapený, aké sú témy nahodené J. Liteckým-Švedom neustále aktuálne a rovnako páčivé.

Autor tejto skoro 300-stránkovej knihy poznám už zopár rokov ako hudobníka a hoci som si občas niečo od neho prečítal v Kultúre, kniha ma veľmi príjemne prekvapila. Je to publicistická zbierka skoro päťdesiatich zverejnených i nezverejnených článkov, esejí a postrehov z obdobia rokov 1988-2003, ktoré napísal z vnútornej potreby reagovať na určitý problém, prípadne udalosť. Nie je len bežným glosátorom. Jeho silnou stránkou je argumentačná schopnosť spojená so znalosťou histórie a filozofie. Dáva veci do súvisu, zamýšľa sa nad nimi a snaží sa dohľadnúť aj ďalej. Nie je to čítanie na jedno posedenie. Nie je to vôbec ľahké čítanie. Autorov štýl je niekedy trochu ťažkopádny, používa mimoriadne košaté

vety, no svoje myšlienky má vždy dokonale usporiadané, podporené citátmi, citáciami a najmä argumentmi. A tak ako v hudbe ide „back to the roots“, teda až k bluesovým koreňom rockovej či populárnej hudby, tak sa snaží prísť na koreň aj témam a problémom, ktoré ho trápia. Neberie si pritom servitku na ústa, no nie je vulgárny. A hoci s ním čitateľ nemusí vždy a vo všetkom súhlasiť, v každom prípade musí oceniť jeho erudovanosť, priamosť, snahu o presnú argumentáciu podloženú faktami a schopnosť udrieť kliniec priamo po hlavičke. Po prečítaní knihy som si pomyslel, že J. Litecký-Šveda nebude veľmi populárny nielen u bývalých či terajších komunistov, ale asi ani u súčasných politikov, či už z vládnučích alebo opozičných strán. Vo svojej knihe strháva pozlátku z mnohých spomedzi nich, ale aj z niektorých hercov, spisovateľov i z tzv.

televizných osobností a najmä z ich činov. Rúca mýtus šesťdesiateho ôsmeho roku i mýtus disidentský. Poukazuje na hĺbku 45 rokov trvajúcej genocídy a vymývania mozgov. Ponúka množstvo rozličných zaujímavých tém na zamyslenie, od histórie až po súčasnosť. Dokonca aj dnes tak aktuálne spomienky na nežnú revolúciu. Ale to len tak, akoby mimochodom. Ako sám hovorí, šokuje pravdou. Preto má problémy s cenzúrou pri publikovaní svojich myšlienok aj po roku 1989. Dalo by sa povedať, že vo svojich článkoch svoju pozornosť venuje najmä často sa opakujúcim trom hlavným témam: 1/ pretrvávajúce myšlienok komunizmu a akési tabuizovanie protikomunistických postojov na Slovensku. 2/ problém národnej hrdosti Slovákov a „choroba zvaná československý zmes českošovinizmu a slovenského sluhovstva“ (str. 219). 3/ výzva na založenie novej slovenskej kresťansko-konzervatívnej strany, ktorá by prívlastok kresťanská nemala len v názve, ale odzrkadľovala by sa aj v jej činnosti.

Nemal som v úmysle napísať recenziu, ani oslavný článok, chcel som len upozorniť čitateľov Kultúry na zaujímavú knihu, o ktorej sa vôbec nevie, alebo len málo, i keď je už pomaly rok na svete. Odporúčal by som ju najmä ako povinné čítanie pre všetkých učiteľov dejepisu, ale nielen pre nich. Pre všetkých tých, ktorí hľadajú cestu von z labyrintu zámernej neinformovanosti a prekrúcania faktov a za pravdu sú ochotní riskovať aj rozbitú hlavu pri búraní múru postaveného okolo nás.

A ešte jedna vec. Nevie, či sa kniha dobre predáva, ale už z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že sa požičiava a číta, čo je vlastne ten najlepší osud, aký si môže autor priať pre svoju knihu.

IVAN RADY

Lexikón ústavného práva

Chovanec, J.- Palúš, I.:
Lexikón ústavného práva,
Vydavateľstvo Procom,
Bratislava 2004.

Významní slovenskí právnicki, profesori ústavného práva Jaroslav Chovanec a Igor Palúš, ktorí napísali viaceré pútavé publikácie zo svojho vedeckého odboru, sa tentoraz predstavili dielom celkom iného charakteru. Úspešne sa im podarilo oslovit' veľkú rodinu čitateľov obľubujúcich moderné a efektívne spôsoby získavania poznatkov prostredníctvom právnych Lexikónov.

Publikácia Lexikón ústavného práva si určite získa obľubu čitateľov najmä svojou vecnosťou a výstižnosťou spracovaného textu, prehľadným usporiadaním a v neposlednej miere aj obsahovým bohatstvom.

Veľká väčšina pojmov a termínov ústavného práva prešla v posledných desaťročiach tvrdou konfrontáciou so skutočnosťou. Preto považujem za nanejvýš aktuálne, osobitne v oblasti národného, politického a štátneho života, že čitateľ nachádza v Lexikóne tieto pojmy a princípy na nových základoch a v novodefinovanej podobe. Iba tak je možné obnoviť vo vzťahu k spoločensky často sprofanovaným termínom a pojmom ich reálny demokratický obsah. Domnievam sa, že skúsení autori pri rešpektovaní kvalitatívne nového ústavnoprávneho stavu naplnili tieto očakávania. Jednotlivé heslá sú spracované výstižne, v podobe nosných, jasne formulovaných poznatkov poznania štruktúry a vývojových trendov nových inštitútov ústavného práva a novej ústavnoprávnej terminológie. Tým Lexikón vytvára vhodné predpoklady na jeho správnu a všestrannú aplikáciu tak v ústavnoprávnej ako aj širšej spoločensko-politickej praxi.

Lexikón ústavného práva môžeme zaradiť medzi vedecko-teoretické diela. Napriek tomu nejde v pravom zmysle o vyčerpávajúci spôsobom poňaté dielo z oblasti ústavného práva. Prítom však Lexikón obsahuje výklad všetkých základných pojmov, inštitútov a inštitúcií ústavného práva ako významného, respektíve hlavného právneho odvetvia slovenského právneho poriadku. Popri svojom vedecko-teoretickom, z hľadiska formy spracovania – jasný a zrozumiteľný sloh – môžeme ho chápať aj ako popularizačno-právne náučné dielo. Svojou povahou do určitej miery je aj politologickým slovníkom. Nepochybne, takáto povaha a zameranie Lexikónu nie je na škodu, ale naopak, robí ho pris-

tupnejším širšiemu okruhu záujemcov o štátoprávne vzťahy, ktoré vznikajú pri uskutočňovaní štátnej moci občanmi alebo prostredníctvom zastupiteľských orgánov, respektíve v širšom ponímaní záujemcom o ústavné právo Slovenskej republiky vôbec.

Svojim širokým záberom je Lexikón cieľovo určený ako pomôcka pre členov zastupiteľských zborov, starostom obcí a primátorom miest, zamestnancom štátnych orgánov, kultúrno-osvetovým pracovníkom ako aj širokej čitateľskej verejnosti, mládež študujúcu právo nevyvímajúc. Nepochybne v ňom nájdou odpovede na viaceré otázky fungovania nášho ústavného a volebného systému aj politológovia, sociológovia a žurnalisti.

Heslá v Lexikóne sú prehládne usporiadané v abecednom poradí. Vhodným oživením samotného textu sú právne myšlienky a sentence významných mysliteľov ako aj dôsledná snaha autorov o vysvetlenie pôvodu obsahu slov a pojmov, teda ich etymológie, napr. z praslovanského jazyka, zo staroslovenského jazyka a pod.

Na koniec Lexikónu je zaradená dokumentárna časť obsahujúca platný text Ústavy Slovenskej republiky. Jeho zaradenie má svoje opodstatnenie a neodškriepiteľný praktický význam pre čitateľa, či používateľa. V tejto súvislosti je Lexikón okrem už uvedeného využiteľný aj za účelom praktickej pomôcky pri voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, vo voľbách do mestských, miestnych a obecných zastupiteľstiev, pri voľbách do Európskeho parlamentu a taktiež pri voľbách prezidenta Slovenskej republiky a pri príprave a uskutočnení referenda. Nesporne prispeje i k zvyšovaniu právneho vedomie širokej čitateľskej verejnosti.

Vydanie Lexikónu ústavného práva vyplňa terajší akútny nedostatok odbornej literatúry tohto druhu na našom trhu. Napriek tomu, že si nerobí nárok na vyčerpávajúce odpovede všetkých otázok ústavného práva, myslím si, že sa autorom ich zámer podaril. Lexikón poskytuje čitateľovi základné odborné-teoretické poznatky z oblasti ústavného práva Slovenskej republiky na slušnej vedeckej úrovni a to všetko v prehľadnej a prístupnej forme. Zároveň je užitočnou a praktickou pomôckou pre každého, kto chce hlbšie pochopiť procesy spojené s fungovaním ústavného systému či voľbami do zastupiteľských zborov a následným politickým a štátoprávnym životom. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti Lexikón ústavného práva vrelo odporúčame do pozornosti širokej odbornej ako aj laickej čitateľskej verejnosti.

JÁN CIRÁK

Komunikácia znakom

Každoročne organizuje Katedra výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, pod vedením akademického maliara Blažeja Baláza, prezentáciu prác svojich študentov. Katedra, ktorá vznikla so založením Trnavskej univerzity v roku 1992, počas svojej 12-ročnej existencie „vychovala“ generáciu mladých ľudí, pedagógov pre I. a II. stupeň základných škôl. Ambície týchto mladých ľudí nekončia získaním magisterského titulu. Pokúšajú sa výtvarne reflektovať spoločenskú a osobnú situáciu. Mnohí sa „odvážia“ v dnešnej sociálno-ekonomickú situáciu pokračovať ďalej v hľadaní, v získavaní, v obohacovaní seba či iných. Nielen ako pedagógovia. Nájdú sa aj jednotlivci, ktorí pokračujú v univerzitnom štúdiu. Snažia prehĺbiť si svoje vedomosti v rámci pedagogie, slovenského jazyka či biológie, alebo sa prakticky či teoreticky realizovať na poli umenia.

Takým „poľom“ sa dočasne stal priestor Mestskej knižnice v Piešťanoch, na ulici so symbolickým názvom Školská. V jej priestoroch bola 24. novembra 2004 otvorená výstava v kurátorskej koncepcii Ivany Tomášovej (pedagogička a absolventka menovanej katedry).

Tentokrát sa výstava zamerala na grafiku – presnejšie na prezentáciu prác v grafickej technike linorezu (tlač z výšky) pod názvom ZeteNAKa (hláskoslovné rozpísanie pojmu znak).

Prečo práve znak?

Grafika je umením, v ktorom sa pracuje zo znakmi, symbolmi, písmom (samo je znakom) a obrazom,

H. Vaculková

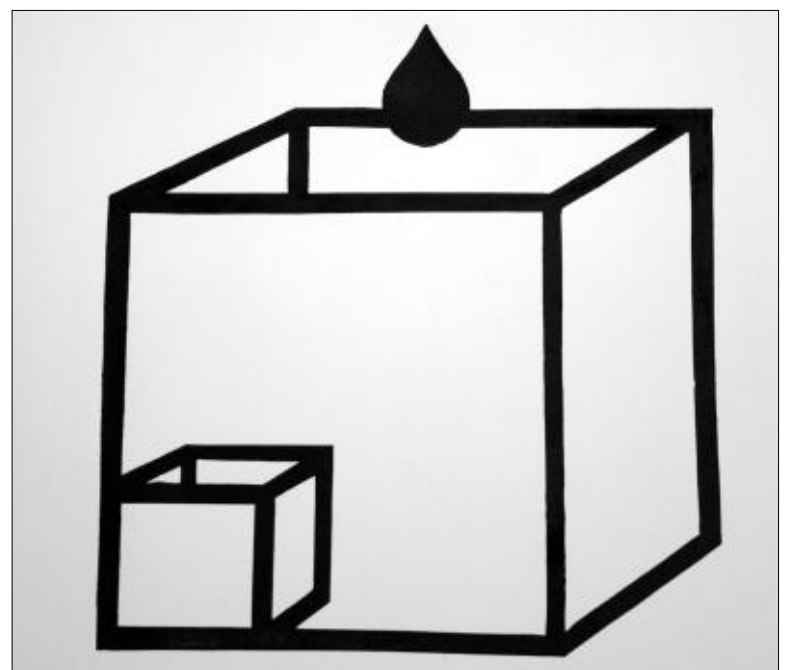
tvoriac tak „vizuálnu šifru“, uplatňujúcu sa pri tvorbe plagátov, návrhov pre knižný či mediálny priemysel. Ďalším faktorom (prečo práve znak) je názov témy zadania, ktorou doc. B. Baláž otvára dvojsemestrálnu výučbu v ateliéri grafiky (od roku 1995). Zámerom je nielen viesť študentov do problematiky grafického umenia, ale najmä vedieť sa dívať, naučiť sa transformovať realitu reality či myšlienok do abstrahovanej, zredukovanej, geometrizovanej či lyrizovanej formy.

Forma znaku. Formálne vyjadrenie neformálnosti. Komunikácia v znaku, komunikácia znakom. Šifra a mystifikácia? Či len situovanosť v situovanosti, abstraktnosti, fareb-

nosti, zmyslovosti, zmyselnosti, jednoducho znakovosti? V znakov badat' názny tvári a tiel, pohybu, energie, rytmu. Osobná mytológia jednotlivého študenta. „Na jednej strane tu defilujú znaky nemimetického tvaroslovía ako čisté tvary geometrie vrátane jej lyrizovaných premien a kaligrafických motívov, na strane druhej sú znaky takpovediac mimetické, napodobňujúce ako figuratívne, biologizujúce formy a architektonické prvky.“ vyjadrenie Mgr. I. Tomášovej.

Štylizované figúry, biologické formy, princíp zrkadlovosti, násobnosti, transformácia oblej formy do hranatej. Linorez obohatený o farebné monotypie, klasická technika prostredníctvom grafického lisu kontra ruka autora (čím je výrazovosť linorezovej farebnosti „oživená“ farbou). Experimenty vo farbe, v použití „bielej línie“, s prvkami materiálovej tlače až po akčný zásah autora tesne pred tlačou (čím sa vytvorí doslovný o r i g i n á l „s príchuťou“ akcie).

Sumarizácia vystavovaných diel – 54 diel od 52 autorov. Je to len torzo z dosiaľ vytvorených prác (je ich približne 300), ale torzo, ktoré reprezentatívne zastupuje abonentov aj študentov Katedry výtvarnej výchovy PdF TU.

Z. Partel

VYHLÁSENIE

združení slovenskej inteligencie KORENE, SLOVAKIA plus a Slobodnej rady slovenského národa - obnovenej SNR

V čase osláv 15. výročia zmeny spoločensko-ekonomického systému a politického režimu, ktorý jeho divadelní protagonisty nazvali „nezná či zamatovaná revolúcia“, sme svedkami často až šokujúcich vytrienení – dnes už aj samotných vtedajších exponentov novembrových udalostí. Sme tiež svedkami mnohých tendenčných deformácií vtedajšieho spoločenského pohybu, za ktoré by sa nemuseli hanbiť ani demokrati vystriedaní komunistickými manipulátormi verejnej mienky. Tento pripravený a dohodnutý prevrat charakterizovaný – pokojným odovzdaním moci za beztretnosť bývalých vládcov – mal za hlavnú úlohu zmenu vlastníctva majetku slovenského národa!

Naša slovenská, skutočná revolúcia ako – dokončenie nášho zápasu o národnú svojprávnosť a rovnoprávnosť so slobodnými národmi sveta – sa začala na jar v roku 1990 tzv. pomlčkovou vojnou, pokračovala zápasom o dôstojné postavenie nášho materinského jazyka – slovenčiny – a spoločným politickým bojom národných síl za slovenskú zvrchovanosť, ktorý vyústil do obnovenia slovenskej štátnej samostatnosti vyhlásením Slovenskej republiky 1. 1. 1993.

Môžeme zodpovedne konštatovať, že z – trubadúri námesiť sľubovanej lásky – jej vo vzťahoch medzi ľuďmi zostalo asi toľko ako z – politikmi sľubovanej slobody.

Sloboda, rovnako ako pravda sa – vzápätí po zmocnení sa majetku národa niekoľkými jednotlivcami – stali predmetom tzv. trhových vzťahov a slobody, pravdy, a čoraz častejšie aj spravodlivosti má každý presne toľko, koľko si dokáže kúpiť a zaplatiť!

Vrátením sa do kapitalistického spoločensko-ekonomického systému, kde je cieľom všetkých snažení abstraktná kategória – zisk, sa nám podarilo dosiahnuť, že – po celú dobu európskej civilizácie výsostne ľudská kategória „ľudské zdravie“ – sa transformovala na „účtovnú položku“, ktorej ľudská dôstojnosť – sa stala priamou výškou bankového konta. Pritom je viac ako isté, že naproti väčšina majiteľov tých najvyšších kont a najlukratívnejších majetkov sa k nim nemohla dostať čestným a zákonným spôsobom, teda – na základe svojej statočnej práce pre tú spoločnosť, ktorej prostriedky sa stali ich súkromným vlastníctvom.

Demokratizačné procesy v Európe – najmä tie, ktoré nasledovali po rozpade sovietskeho impéria – sme vítali s nádejou a sympatiami. Rovnako ako všetky dovtedy neslobodné či priamo cudzími vojskami okupované národy. Uvítali sme tiež naše otváranie sa svetu a spolupráci so všetkými slobodnými národmi a štátmi sveta. Práve rozpad sovietskeho impéria a demokratizácia

verejného a politického života nám umožnili obnoviť slovenskú štátnu samostatnosť a stať sa znova – subjektom medzinárodného práva.

Privatizácia – ako sa oficiálne nazýva dosiaľ v našich dejinách najväčšie rozkrádanie hodnôt vytvorených prácou a úsilím všetkých generácií Slovákov – sa stala nielen „jablkom sváru“ úplne zničiacim bez toho slabú jednotu nášho národa, ale stala sa aj preklatím a hanbou tejto, pre slovenský národ najnadnejšej doby, keď vstúpil medzi slobodné a zvrchované národy ako rovnoprávny partner.

Z veľkej časti preto, že k politickej moci a vláde SR sa dostali sily, ktoré si obnovenie národnej slobody vznikom Slovenskej republiky nepriali – a takmer rovnakou vinou tzv. národných politických subjektov – sme dnes svedkami hrubého zanedbávania povinností štátu voči svojim občanom, hraničiace a často aj prekračujúce hranice ústavnosti!

Najvýraznejším porušením Ústavy SR je konanie vlády v intenciách liberálnej ekonomiky, hoci ústava jasne ukladá budovať – sociálne a ekologicky orientovanú trhový ekonomiku. Takáto politika je prejavom filozofie rýchlobohatlíkov, ktorí chcú takto legalizovať svoje bohatstvo. Výsledkom je, že čoraz viac občanov, ktorí už nemajú možnosť získať zdroje na zmenu svoj statusu doživotnej a často aj viacgeneračnej chudoby, sa dostáva do situácie, keď im už spoločnosť neposkytuje ani to najzákladnejšie ľudské právo – právo na ľudsky dôstojný život.

Súčasná vládna garnitúra odkázaná na politickú podporu SMK sa priamo – zabezpečením vzniku tzv. maďarskej univerzity, tolerovaním tzv. krajanského zákona o Maďaroch žijúcich v susedných krajinách, finančnou podporou postavenia sochy L. Košúta v Rožňave... podieľala na faktickej maďarizácii juhu Slovenskej republiky, čo je nielen porušovaním čl. 34 Ústavy SR, ale aj naplnením skutkovej podstaty vlastizrady tým, že spúšťa proces tzv. kosovizácie južného Slovenska! Pritom agresívna a expanzívna – vyspelou Európou už prekonaná a odmietaná ideológia „veľkomaďarstva“, založená na výlučnom etnickom princípe – je pohrobkom škodlivých stereotypov, ktoré nevedú k priateľskej spolupráci, ale ku konfrontácii, ktorá už priviedla Európu k dvom svetovým vojnám.

Znova opakujeme, že nesúhlasíme a odmietame uznať ako zákonný – predaj našich strategických podnikov a životne dôležitých odvetní slovenského hospodárstva – bánk, telekomunikácií, energetiky... do cudzích rúk!

Predaj klenoty slovenskej kultúry – Slovenského národného divadla – považujeme za zločin proti nášmu národu, ktorého erbovým znakom je práve kultúra v tom najčistejšom zmysle ako

základ nášho národného prežitia!

Spoplatňovanie zdravotníctva a školstva, na ktoré predovšetkým majú plynúť zisky štátu z výberu daní, považujeme za nehumánne a veľmi krátkozraké, ktoré však bude mať ďalekosiahle následky. Môžu spôsobiť, že sa staneme nielen národom chudobných, ale aj chorých a nevzdelaných. Nemožno nevidieť, že v mnohých ukazovateľoch sme klesli pod úroveň roku 1989. Nielen v celkovej životnej úrovni všetkých obyvateľov, ale aj v kvalite života dnes už väčšiny občanov SR, ktorí žijú na hranici chudoby!

Z učiteľa, od ktorého práce priamo závisí úroveň vzdelanosti a výchovy, ale aj sebavedomia – čiže v konečnom dôsledku aj konkurencieschopnosti a úspešnosti celého národa – sa stal jeden z najhoršie platených a spoločensky oceňovaných štátnych zamestnancov.

Z hľadiska skúsenosti s našimi doterajšími integráciami máme plné právo byť skeptickí aj voči nášmu členstvu v tzv. euroatlantických štruktúrach. Zároveň si však uvedomujeme, že ako subjekt medzinárodného práva máme možnosť sa podieľať na rozhodovaní o sebe. Práve toto naše právo treba dôsledne využiť na presadzovanie našich národno-štátnych záujmov.

Sme a vždy sme boli, za spoluprácu so všetkými dôveryhodnými a korektnými partnermi. Rozhodne však odmietame administratívnu – ideologicky naoktrojovanú európsku unifikáciu – ako neprirodzený, nekultúrny a násilný akt, ktorého cieľom je zbaviť národy vlastnej kultúrnej podstaty a zlikvidovať ich štáty. Najmä zničiť ich podstatu, ktorá je v suverenite rozhodovania o sebe, svojich občanoch a svojom území. Navrhnutá európska ústava je jasným dôkazom, že ide o vytvorenie tzv. európskeho superštátu riadeného z jedného byrokraticko-mocenského centra. K tomuto cieľu smeruje aj tzv. decentralizácia a tzv. regionalizácia štátov sledujúca výhradne etnický princíp.

Vzhľadom na uvedené musíme čo najskôr a zásadne zmeniť svoje pasívne správanie sa, ale aj znova definovať obsah našich tradičných pojmov a hodnôt v zmysle nových potrieb, aby sme obstáli v konkurencii tých, ktorí túto etapu stotožnenia sa s vlastnými hodnotami a vlastným záujmom majú už dávno za sebou.

Napriek mnohým sklamaniam a aj čoraz väčšej nespokojnosti čoraz väčšej časti obyvateľstva nášho štátu s konaním súčasnej vlády SR – najmä v životne dôležitých rezortoch akými sú – školstvo, zdravotníctvo, kultúra...

Vyzývame

všetkých lojálnych občanov nášho štátu, aby nerezignovali na svoje práva a povinnosti a maximálne zvýšili svoju aktivitu vo verejnom a politickom živote

VYHLÁSENIE

nastupujúcej generácie Slovenskej inteligencie – Nový prúd (z 13 plenárnej konferencie Združení slovenskej inteligencie)

My mladá nastupujúca generácia s nesúhlasom sledujeme súčasný negatívny vývoj nášho štátu Slovenskej republiky, predovšetkým dlhodobé vývojové trendy, ktorými sa Slovensko uberá, verejne protestujeme:

- proti spoplatneniu vysokého školstva, ktoré spôsobí nedostupnosť vysokoškolského vzdelania značnej časti aj tých najtalentovanejších, čo v konečnom dôsledku bude znamenať naše dlhodobé zaostávanie za vyspelým svetom;

- vyzývame vládu SR, aby vytvorila ľudsky dôstojné životné podmienky najmä mladým rodinám - predovšetkým dostupnosťou bývania a dostatkom pracovných príležitostí. Pri týchto podmienkach už samá mladá generácia dokáže zabezpečiť životný štandard pre všetkých občanov SR na úrovni členských krajín EÚ;

- vyzývame vládu SR, aby vytvorila také podmienky, ktoré by nám umožnili vyhnúť sa tretej „Veľkej emigračnej vlny“ - predovšetkým mladej slovenskej inteligencie - ktorí sú všade na svete základom budúcnosti každého národa;

- sme proti takej hospodárskej politike, ktorá fakticky diskriminuje

domácú podnikateľskú vrstvu a krátkodobo ťaží z dočasných komparatívnych výhod (lacná a kvalifikovaná pracovná sila, nízke daňové zaťaženie, výrazne investičné stimuly jednostranne zamerané len na veľké nadnárodné spoločnosti...), pretože sú dlhodobou neudržateľné z hľadiska našej konkurencie schopnosti. Sme presvedčení, že také isté množstvo prostriedkov na podporu domácich podnikateľov by dokázali vytvoriť nepomerne väčší počet pracovných miest;

- vyzývame vládu SR ako aj všetky relevantné politické subjekty, aby ako svoju najvyššiu prioritu definovali - všestranný rozvoj ľudských zdrojov, vzdelania, kvality zdravotnej starostlivosti a dostupnosť základného životného štandardu (bývanie, energie, zdravotná starostlivosť, vzdelanie...) pre všetkých členov spoločnosti.

- zároveň vyzývame všetky relevantné politické sily, aby preferovali taký model EÚ, ktorý SR v maximálnej možnej miere zabezpečí suverenitu v rozhodovaní o vlastnom osude.

Na druhej strane podporujeme taký model obrannej a bezpečnostnej politiky EÚ, ktorá nie je podriadená

nášho štátu!

Vlastný štát považujeme za optimálne a nenahraditeľné prostredie, v ktorom možno naplniť zmysel nášho poslania.

Vyzývame

predstavitel'ov nášho štátu, aby si uvedomili, že starostlivosť o zdravie, vzdelanie a výchovu, o našu kultúru a kultúrne ustanovizne sa nesmie v žiadnom režime stať predmetom obchodno-trhových vzťahov, ale musí zostať predmetom mimoriadnej starostlivosti smerujúcej k celkovému pozdvihnutiu úrovne kvality života občanov nášho štátu a hlavnou vizitkou štátnej reprezentácie – svedčiacou pravdivo a sebavedome o našej kultúrnej starobylosti a dosiahnutej úrovni.

Upozorňujeme na farizejstvo a slovné zavádzanie pojmi ako sloboda či demokracia. Nemožno hovoriť o demokratizácii života, keď svet a jeho bohatstvá sa čoraz viac sústreďujú v rukách niekoľkých jednotlivcov, rodín a klanov. Všetko nasvedčuje tomu, že svetový vývoj sa uberá celkom opačným smerom, ktorý ústi do oligarchického systému navlas podobnému totalite, kde možno priamo hovoriť o otrockej závislosti väčšiny obyvateľov našej planéty na vôli či zvoli niekoľkých jednotlivcov! Veľmi negatívnu úlohu v tomto procese vedomého klamania dnes už fakticky obyvateľov celej planéty zohrávajú najmä elektronické médiá, ktoré sa stali nástrojom propagandy hodnôt či skôr pahodnôt vedúcich ľudstvo

k morálnej devastácii, degenerácii a postupnému morálnemu aj fyzickému zániku.

Napriek poznaným skutočnostiam sme ako inteligencia národa povinní nájsť z tohto stavu pozitívne východisko, ktoré vidíme predovšetkým – v presadzovaní morálnych a odborných osobností ako skutočnej elity slovenského národa na čelo našej spoločnosti a štátu. Jediné takéto osobnosti sú zárukou, že nielen svoje sľuby, ale aj záujmy nášho národa naplnia konkrétnymi skutkami.

Hlavná zodpovednosť za ďalší vývoj v našom štáte nezadržateľne prechádza na mladá slovenskú generáciu, najmä inteligenciu. Veríme, že z nášho – Fóra mladých – sa čo najskôr vytvorí čistý, zdravý a silný – Nový prúd – ako výraz vôle a schopnosti nášho národa obrodíť sa a zvládnuť svoje úlohy.

Naše Združenie slovenskej inteligencie spolu so Slobodnou radou slovenského národa – obnovenou Slovenskou národnou radou ponúkajú tomuto - Novému prúdu čestných, schopných a odhodlaných mladých ľudí – aktívnu spoluprácu na všetkých úrovniach priateľských vzťahov a vo všetkých konštruktívnych činnostiach smerujúcich k ozdraveniu našej spoločnosti – predovšetkým rozumným využívaním a rozvojom vlastných materiálnych zdrojov a intelektuálnych kapacít – ako jediného spoľahlivého základu nášho úspešného života a jeho perspektívnej budúcnosti.

Zvládnutím odovzdania štafety

(Dokončenie z 8. strany)

V úplne opačnom duchu sa nesie článok od Adriana Zielkeho *Vladimír Mečiar chce viesť Slovensko na Západ. Slovenský ministerský predseda sa usiluje v Mníchove získať dôveru pre svoju zem.*¹⁸ Zaujímavý článok priniesol Berthold Kohler. Píše v ňom, že keď si Slováci pred tromi rokmi vybojovali vlastný štát, zvlášť Česi prorokovali Slovensku temné, ťažké časy: hospodárstvo skolabuje, novovytvorené riadenie nebude fungovať. Vízia o tom, že „nevďační“ Slováci prídu čoskoro kolenačky späť do spoločného štátu, sa nespĺnila. Napriek ťažšej východiskovej pozícii a striedavému reformnému kurzu je slovenské hospodárstvo v lepšom stave, ako väčšina očakávala. Politická kultúra mladej republiky je však taká zlá, že Česi by neboli ani v časoch tej najväčšej urazenosti takú predvídali. V zahraničí sa presadzujú heslá *Despotizmus na Dunaji, Balkanizácia Bratislavy*. Opozícia vyhadzuje vláde na oči, že je „najhorším zločincom v krajine“ a svojimi metódami zaťahuje Slovensko pod vplyv Ruska. Ján Čarnogurský hľadá, že na Slovensku vládne „politický banditizmus“. Mečiar je nielen politický fenomén, ale aj spoločenský, preto opozícia hľadá pomoc na Západe, píše Kohler.¹⁹

Pomoc na Západe podobne hľadala tiež cirkev. Keď pápež Ján Pavol II. navštívil Slovensko, zábery z tejto udalosti priniesli aj správy nemeckej televízie ARD. Návšteva sa zneužila na ohováranie určitých slovenských politikov a Slovenska. Vedúci príslušnej redakcie Ulrich Deppendorf obhajoval príspevok s tým, že komentátor Thomas Bauman čerpal informácie priamo z biskupských kruhov na Slovensku.

V máji vysielala televízia *Süd-West* 3 trojdielny seriál o kultúre a prírode v Slovenskej republike, o obyčajoch a zvykoch Slovákov, pod názvom *Cesty Slovenskom – Slobodné kráľovské mestá na úpätí Vysokých Tatier*. Slováci sa tu spomínajú iba okrajovo, a to ako bývalí chudobní roľníci a nevoľníci. Nemci za sa ako obchodníci a remeselníci. Nositeľom kultúry boli podľa autorov Nemci, Židia a Maďari. Nemeckí tvorcovia seriálu sa postarali o to, aby Slováci nevyzneli ako autochtónny národ, ale len ako nejaká hmlistá zmes rôznych národností.

1996

Nemecká tlač prirovnáva Slovensko v tomto období k divokému západu. Spomína sa únos prezidentovho syna, explózie náloží v autách politikov, smrť Róberta Remiáša.²⁰ V takomto duchu vychádza redakčný článok *Trápne zaucho* (*Spiegel*, 4. 3.), v ktorom sú citovaní publicista Eugen Gindl a Pavol Demeš, vtedy zahraničnopolitický poradca prezidenta Michala Kováča. Pavol Demeš hovorí o porušovaní ľudských práv na Slovensku, konkrétne v prípade odvláčenia Michala Kováča ml. Vyjadruje sa tiež k návrhu zákona na ochranu republiky, ktorý je vraj namierený proti 10 000 združeniam na ochranu životného prostredia, lokálnym združeniam na ochranu menšín a iným mimovládny organizáciám. Vyslovuje obavy z toho, že na základe novoprijatého zákona o štátnom jazyku budú kontrolóri z vládnej strany prisne sledovať jeho dodržiavanie, pričom so slovenčinou má problémy 600 000 Maďarov žijúcich na Slovensku. V prípade, ak Maďari nebudú hovoriť po slovensky, aj medzi sebou, finančne ich vraj za to potrestajú.

V podobnom duchu sa nesie aj ďalší článok. Gregor Mayer venuje hodne miesta zákonu o štátnom jazyku, ktorý vraj 600 000 Maďarom zakazuje na verejnosti používať ich materinský jazyk. Dáva rozsiahle právomoci tzv. jazykovým inšpektorom, ktorí môžu trestať celkom bežné priestupky proti tomuto zákonu, napríklad aj v mládežníckom slangu. Hrozí tu vraj zastrašovanie a udavačstvo. Všetci si tiež administratívnu refor-

Slovensko – škaredý sused? (1)

mu, vytvárajúcu vraj úplne neprirodené správne celky, ktorá má sebavedomým Maďarom znemožniť právo na regionálnu samosprávu.²¹ Helmut Pickel vo svojom príspevku zase opisuje slovenského premiéra ako „tyrana, ktorého šovinisti v jeho vládnej koalícii neustále nabádajú k tým najvyšším výkonom v zlom zaobchádzaní s menšinami, čo je už samo osebe dosť zlé. On sa však čoraz viac závratnou rýchlosťou vyvíja k despotovi.“²²

Bokom neostal ani jesenný štrajk *Zachráňme kultúru* konaný v Bratislave, pri ktorom nechýbali zahraniční žurnalisti a televízne kamery. Nemeckí diváci ho mohli sledovať na obrazovkách na programe ARD-1 v relácii *Kulturreport* pod názvom *Reportáž o demonstrácii v Bratislave 14. 11. 1996*. Cieľom tejto relácie bolo ukázať „rafinované utlačanie národnostných menšín a nezávislej tlače na Slovensku“.

Nemecký autoklub ADAC vydal štvorzväzkovú encyklopédiu *Európa od Nordkapu po Sicíliu – obraz nášho sveta*. Dehonestujúcu kapitolu o Slovensku spracoval Jan Metzger. Uvádza, že svoje vedomosti čerpal od jedného z najznámejších žurnalistov Slovenska, Andreja Hrica, šéfredaktora novín *Domino Efekt* a jeho kolegov – redaktorov. Odvoláva sa tiež na Petra Schutza – „jedného z mála slovenských žurnalistov, píšucich aj dnes pre *Prager Blätter*“. Na úvodnej deprimujúcej fotografii je staručká babka s dedkom s vidliami, ako rozhadzujú hnoj, s textom zodpovedajúcim neutušenosti obrázku a so zmienkou, že Slováci chcú ísť do Európskej únie. Na ďalšej strane je záber ruín akejsi chatrče, pred ktorou sedia dve chudobné zhrbené stareňky s adekvátnym textom. Po tejto chatrči nasleduje ďalšia a v nej šesť Rómov. Text hľadá: „Väčšina na Slovensku žijúcich Rómov sa usadila. Ale musí bývať v chudobných getách, ktoré sú umiestnené na okraji mnohých miest a dedín.“ V tomto kontexte je zaujímavá kapitola o Českej republike. Začína krásnou dvojstrannou fotografiou Hradčan, po ktorej nasleduje Karlštejn, Mariánske Lázně, moravská Strážnica a iné skvosty. Česi nemajú ani biedu, ani Rómov, je to krajina, ktorú sa oplatí navštíviť. A majú aj vynikajúceho prezidenta. Autorom kapitoly o Českej republike je Michael Frank, ktorý zvykne písať aj o Slovensku pre *Süd-deutsche Zeitung*.

1997

Tlač prinášala aj v tomto roku rozličné informácie – o jadrovej elektrárni Mochovce, o privatizačných škriepkach, o májovom referende, o kauze poslancu NR SR Františka Gauliedera, najmä však stále o utlačaní maďarskej menšiny. Herbert Fischer (*Bayernkurier*; ďalej *BK*) neustále dvíha varovný prst, že sa Slovensko rúti do diktatúry (18. 1.), že maďarskí žiaci dostávajú vysvedčenia výlučne v slovenskom jazyku, a to v dôsledku reštriktívneho jazykového zákona, ktorého cieľom je maďarských občanov trápiť a sužovať (8. 3.)²³. Nešetří ani titulkami typu *Žltocervená karta z Bruselu. Slovensko na ceste z polodiktatúry do diktatúry* (14. 6.).

V týždenníku *Der Spiegel* (26/1997) vyšla

o Slovensku doslova redakčná „kovbojka“: *Slovensko – škaredý sused. Špicli, autobomby, manipulácia volieb. Premiér Vladimír Mečiar vládne uprostred Európy ako vládca banánovej republiky. Po tomto názve nasledujú vety ako: „...vulgárnymi vtipmi a netajeným zastrášaním ide (Mečiar) proti svojim protivníkom a tajná polícia je mu pritom úslužným pomocníkom“; „... (na Slovensku) panuje zmes starokomunistických zväzkov a medzinárodných mafiánov“; „...v hlavnom meste Bratislava si vyrovnávajú rivalizujúce bandy svoje spory veľkokalibrovými zbraňami a autobombami“; „Premiér Mečiar však svojvoľne zastavuje reformy, aby si ďalej budoval svoju moc. Prítom mu prekáža dosiaľ ústave verný prezident Kováč“; a iné. Čitateľ sa dozvedá: minister vnútra znemožnil v referende priamu voľbu prezidenta a preto „nesčíslné množstvo občanov podáva proti tomu sťažnosť“; „My sme hnusný sused Európskej únie“ hovorí Jana Cviková, vydavateľka kultúrneho časopisu *ASPEKT*; „Demokracia a právny štát nie sú na Slovensku dostatočne zakotvené, kritizuje komisár EÚ Hans van den Broek, starajúci sa o 600 000 Maďarov v krajine, ktorých právo na dvojjazyčné vysvedčenie bolo ohrozené“. Ján Čarnogurský zasa s obavami referendá, že „po manipulovanom referende sa parlamentné voľby na budúci rok ani nebudú konať“; prezident Michal Kováč počíta s akýmsi „nebezpečným vákuom“ a „je plný strachu, že vláda znova odloží ústavu nabok“. Mečiar sa vraj pri svojich akciách môže spoľahnúť nielen na tajnú službu a najdôležitejšie médiá, ale aj na svojich prívržencov na vidieku, ktorí v ňom vidia hrdinu v boji za samostatnosť. „Tu platí len to, čo Mečiarovi prívrženci povedia v krčmách pri pive a každý sa bojí voliť niečo iné. Vedenie vlády uzavrelo dohodu s primitívnymi, a to vysvetľuje Mečiarovu popularitu na vidieku“, argumentuje primátor Bratislavy Peter Kresánek.*

Problematicky menšín sa v už známom duchu zmocnil spisovateľ Milan Šútovec. Píše, že na Slovensku je zakorenená etnická intolerancia voči maďarskej menšine, vládnu tam „nacionalisti, ultranacionalisti a extrémni ľavičari“, a on iba dúfa, že ho (na

Slovensku) za túto výpoveď nezatkú.²⁴

Od tohto druhu článkov sa zjavne odlišujú dva, ktoré vyšli v jednom čísle denníka *FAZ* (3. 5.). Prvý z nich je uverejnený pri príležitosti návštevy nemeckého ministra zahraničných vecí Klausa Kinkela v Bratislave pod názvom *Pri Slovensku inak* pod autorskou skratkou Rm. Autor v ňom uvádza, že Slovensko je suverénnym štátom, ale nemeckí politici to dosiaľ nezobrali na vedomie. Dovoľujú si voči nemu to, čo by si voči iným krajinám nedovolili. Mečiarovej vláde možno určité veci vyčítať, najmä istú skostnatenosť vo vnútornej politike. Zvláštnym spôsobom ju dostáva pociťovať maďarská menšina, ktorá má však v podstate priaznivé postavenie a nezaobchádza sa s ňou nevhodne. To, že sa maďarskej menšine na Slovensku nevodí zle a ani jej nehrozí asimilácia zo slovenskej strany, tvrdí vo svojom obširnom článku aj Berthold Kohler. Píše ho na základe osobných skúseností z Komárna a z iných miest južného Slovenska. Naopak, sú to podľa neho práve Slováci, ktorí majú strach z možnej maďarizácie a z toho, že nebudú pánni vo svojom vlastnom dome.

Podobne ako v predchádzajúcom roku sa aj v roku 1997 spomínajú prekvapujúco dobré hospodárske výsledky Slovenskej republiky, ktorá vykazovala zo všetkých štátov východnej Európy najvyšší hospodársky rast (*Landshuter Zeitung*, 28. 4.; *StZ*, 3. 5. a inde).

(Pokračovanie v budúcom čísle)

POZNÁMKY:

- HÉNARDOVÁ, Jacqueline: *Slovenská otázka sa vracia*. In: *FAZ*, 14. 2. 1990.
- In: *Die Welt*, 9. 4. 1990.
- Pozri HÉNARDOVÁ, Jacqueline: *FAZ*, 16. 3. 1991.
- Rm: *Slovenský nepokoj*. In: *FAZ*, 25. 4. 1991. Tohto autora budeme citovať ešte niekoľkokrát, keďže jeho náhľady na Slovenskú republiku sa diametrálne odlišujú od názorov jeho kolegov.
- GLAUBER, Ulrich: *Slovenski separatisti bojujú celou mocou o odlúčenie od ČSFR. Antižidovská kampaň pod dvojkřížom*. In: *KSA*, 8./9. 6. 1991. Glauber je jedným z pseudonymov bývalého redaktora českých novín *Lidová demokracie* (do príchodu vojsk Varšavskej zmluvy v roku 1968) a následne vedúceho česko-slovenskej redakcie v nemeckom rozhlasu *Deutsche Welle* v Kolíne nad Rýnom,

rodáka z južnej Moravy – Rudolfa Ströbingera. Dnes píše tento novinár aj pre denníky *Sme* a *Mladá Fronta Dnes*. Získal si dôveru redakcie *Deutsche Tagespost*, *Katholische Zeitung für Deutschland* a publikuje aj v denníku *Frankfurter Rundschau*, hlásajúc stanoviská ladené proti Slovensku. Pod vlastným menom vystupoval v televízii *Markiza*. Je členom PEN-klubu v Nemecku.

6 Cituje napríklad z článku *Varovanie pred slovenským separatizmom*. In: *LN*, 12. 3. 1991.

7 Tieto fámy rozširovali tiež nemeckí vysielci z Maďarska.

8 STRÖHM, Carl Gustaf: *Nemilosrdný zákon*. In: *Die Welt*, 18. 1. 1992.

9 GÖRLICH, J. G.: *Slovensko – nové ohnisko nepokojov*. In: *Die neue Bildpost*, 27. 12. 1992.

10 *List týždňa – stratil vlast*. In: *Die neue Bildpost*, 27. 12. 1992.

11 Pozri *Handelsblatt*; *Spiegel* č. 20/1993 – interview s V. Mečiarom; SCHWARZ, Karl-Peter – STRÖHM, Carl Gustaf: *Zahraničie bude nás Slovákov ďalej buzerovať* (rozhovor s V. Mečiarom). In: *Die Welt*, 18. 1. 1993; ZIELKE, Adrian: *Medzi pochybnosťou a dôverou. Neznáme Slovensko*. In: *Stuttgarter Zeitung (StZ)*, 22. 11. 1993

12 Dr. Karl Vodička často publikuje v nemeckých odborných periodikách. Zaoberá sa najmä slovenskými dejinami. Jeho informácie sú často neverohodné, v niektorých prípadoch dokonca lživé.

13 GRUŠA, Jiří: *Som úprimne dojatý*. In: *Die neue Bildpost*, 7. 2. 1993.

14 In: *Die Zeit*, 18. 2. 1994.

15 Nepovedal však, že tento časopis je podporovaný britskou nadáciou Central and European Publishing Project a americkou Nadáciou otvorenej spoločnosti.

16 Pozri *Náš chlapec. Tretie kolo pre Vladimíra Mečiara – bývalý boxer má šancu znova sa dostať k moci*. In: *Der Spiegel*, 39/1994.

17 WINTER, Balduin: *Fenomén Mečiar*. In: *Nordbayerische Zeitung*, 4. 3. 1995.

18 Pozri *StZ*, 24. 3. 1995.

19 KOHLER, Berthold: *Slovenský úpadok mravov*. In: *FAZ*, 12. 10. 1995.

20 ZEHM, Gerd Eckard: *Politiku v Bratislave robia bomby*. In: *Nordbayerische Zeitung*, 7. 5. 1996. K situácii na Slovensku sa tento autor vracia aj o niekoľko mesiacov neskôr článkom *Vládu nám zlodeji a podvodníci* (pôvodne výrok Milana Kňažka). In: *Der neue Tag*, 27. 11. 1996. Zmieňuje sa v ňom však aj o dobrých hospodárskych výsledkoch štátu. Dobré hospodárske výsledky spomínajú aj iní autori (pozri napríklad *Handelsblatt*, 22. 1. 1996; *FR*, 2. 10. 1996; *StZ*, 13. 12. 1996 a iné).

21 MAYER, Gregor: *Nová novela trestného práva obmedzuje právo na slobodu názoru na Slovensku. Mečiarova cesta k absolútnej moci. Premiér podkopáva demokraciu pomocou parlamentu. Spomienka na staré časy*. In: *Oberfärzer*, 28. 3. 1996.

22 PICKEL, Helmut: *Preč od Európy*. In: *Nürnberger Nachrichten*, 22. 4. 1996.

KULTÚRA

dvojtyždenník závislý od etiky

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o. – Adresa vydavateľstva a redakcie: Sološnická 41, 841 05 Bratislava. Tel./fax: 02/654 12 388.

Redakčná rada: *Július Binder* (predseda), *Anton Hlinka*, *Richard Marsina*, *Ferdinand Klinda*, *Tibor Kovalik* (Kanada), *Ján Urbánek*, *Vladimír Kubovčík*. – Šéfredaktor: *Teodor Krížka*. – Grafik: *Alojz Tomášek*. – Hlavička: © *Stano Dusík*. – Cena jedného čísla je 20,- Sk. Polročné predplatné 220,- Sk, celoročné predplatné 440,- Sk. Mediaprint-Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta

a doručovateľ Slovenskej pošty. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, š. p., Účelové stredisko predplatiteľských služieb tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15. Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 – Registračné číslo 1810/97. – Nevyžiadané rukopisy nevraciam.

E-mail: redakcia@kultura-fb.sk – www.kultura-fb.sk

ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Kultúra 12/2004 z 23. júna 2004 priniesla pre ňu netypický článok „Komunizmus ako forma ruského imperializmu“, v ktorom predseda „Bieloruského národného frontu Znovuzrodenie“ Zianon Pazniak označuje ruský národ za príčinu mnohých bieloruských tragédií. Vraj Rusko „vytvorilo základy pre prvú i druhú svetovú vojnu a nie je vylúčené ani to, že vyprovokuje tretiu, aby predĺžilo svoju existenciu.“ Autor považuje za hotovú vec, že Rusko bude zlikvidované! Pazniak nazýva Rusko Džingischánovu ríšu. Na tento článok, ktorý sme uverejnili pre väčšiu znalosť východiskovej pozície formujúcej sa opozície v Bielorusku, sa ozval náš čitateľ s kritickými poznámkami. Dodržiujúc právo na reakciu, prinášame teda tieto jeho kritické poznámky rovnako ako materiál Zianona Pazniaka v skrátenom znení. Autor podľa vlastného vyjadrenia čerpal hlavne z knih: Ja poznajú Mir – Istorija Rossii, vydavateľská skupina AST a Ilustrirovannaja mirovaja istorija – Slavjane, Rosmen.

VŠETKO PROTI RUSKU

Pazniakovo vyjadrenie o likvidácii Ruska nie je prvé. Bývalý minister zahraničných vecí USA Henry Kissinger, nositeľ Nobelovej ceny mieru (!), vo svojej knihe „Nevyhnutnosť voľby“ svojho času vyzval Američanov, aby skončili s Ruskom bez akéhokoľvek vyhlásenia vojny masívnym úderom jadrových rakiet. Aj súčasná politika obkľúčenia Ruska svedčí, že zničenie Ruska ostáva oddávna trvalým cieľom. Podobne nepokryto žiada agresiu proti Rusku Brzezinski, ako to publikovala v článku „Putin obnoví zničené Rusko“ ruská PRAVDA, citujem z <http://www.prop.sk/marec04.htm>: „Rusko je porazené. Toto je Rusko, zvané Sovietsky zväz. Postavilo sa proti Spojeným štátom a bolo porazené“, povedal politický vedec Zbigniew Brzezinski. „Nikto by nemal podporovať ideu Ruska ako superveľmoci. Takému náhľadu by nemalo byť dovolené existovať“. Rusko sa rozdelí na časti a iné krajiny budú mať nad ním dohľad.“

Studená vojna začala neplánovane koncom roku 1946, keď Stalin odmietol Baruchov plán na svetovládnu, ktorý by znamenal podriaďenie sa všetkých, vrátane Ruska, Washingtonu. Bertrand Russel predtým napísal, že v prípade odmietnutia Baruchovho plánu Ruskom bude potrebné vynútiť naň tak az do rizika vojny, čo sa potom i dialo. Kvôli vymknutiu sa Stalina spod ich kontroly boli nútení dočasne zmeniť taktiku: namiesto ovládania ľudí komunistickým štátom ovládanie zahraničnými monopolmi, ktoré sa ľahko zmocňujú národného hospodárstva bývalých „komunistických“ krajín.

RUSI BOLI ZOTROČENÍ BOLŠEVIKMI

Všeobecne je známe, že Lenin prišiel cez Nemecko do Petrohradu uskutočniť puč zvaný VOSR. Ale už sa tá, že hamburgský veľkokapitalista Max Warburg dal na tento puč Leninovi 6 miliónov dolárov a koncom marca priplával do Ruska z New Yorku Trockij alias Leib Bronstein so svojou bandou 275 revolucionárov pod patronátom Rothschildovcov a od veľkokapitalistov (Jacob Schiff a lord Alfred Milner) dostali na vykonanie svojich bolševických zverstiev v Rusku ďalších 25 miliónov dolárov. Toto jasne dokazuje, že sa nejednalo o revolúciu v záujme proletariátu, ale o puč na ovládanie Ruska.

Bertrand Russel po svojej návšteve Ruska r. 1920 napísal v „Autobiography of Bertrand Russell“ (George Allen & Unwin, London 1975), str. 354: „Bolševizmus je uzavretou despotickou byrokraciou so špehúnskym systémom prepracovanejším a hroznejším, než cársky (cár chcel sledovať práve tých politických zločincov, ktorí neskôr páchali krvavé jatky – v snahe predísť tomu! - pozn. M. D.), a aristokraciou drzou a necitlivou, zloženou z amerikanizovaných židov. Neostáva žiadna stopa slobody, ani v myslení, ani reči, ani činoch.“ Pozri: Beria vs. Stalin: „Western“ Marxism vs „Russian“ Marxism - Peter Myers, January 8, 2003; update May 5, 2004. <http://users.cyberone.com.au/myers/beria.html>

Zavedenie bolševického teroru bolo súčasťou dlhodobej stratégie slobodomurárov: Lenin, Trockij, Béla Kún (Cohn) a Kurt Eisner boli slobodomurárski „bratia“ najvyššieho 33. stupňa škótskeho rítu. Henry Ford v tej dobe napísal: „V Spojených štátoch je viac bolševikov než v Sovietskom zväze.“ Pritom Trockij dostal tento vysoký stupeň až ako odmenu za vy-

MILOSLAV DUBEC

Chcú prenasledovať obeť?

budovanie Červenej armády! Tzv. VOSR v Rusku bola vykonaná až potom, keď sa cár vzdal 2. marca 1917 trónu (čo komunisti nazývali „Februárovou buržoáznu revolúciou“) a v krajine vládla dočasná vláda na čele s Kerenským.

CHAZARI A VZNIK RUSKA

Chazari, polokočovní turkoidný národ mongoloidnej rasy, ušli z Ázie, aby sa tu vyhli ďalším porážkam a napadli a ovládli východnú Európu v 1. storočí pred Kristom. Uprostred VII. storočia vytvorili medzi Volgou a Donom mocné Chánstvo (Kaganát). Chazarský chán Bulan okolo r. 740 si zvolil z troch monoteistických náboženstiev za štátne talmudské náboženstvo, dnes označované ako židovské, ktoré sa definitívne rozšírilo v Chazarsku v 9. storočí. Pritom Chazari prebrali Hebrejské písmo.

Chazarský kaganát odtienil nájazdy ázijských kočovníkov, takže koncom VII. a v VIII. storočí sa medzi Dneprom a Donom usadili Rusi, ktorí mu museli platiť dane. Nakoľko Chazari občas robili nájazdy na ruské dediny a odváľali ľudí na predaj do otroctva, Rusi pod velením chrabrého kyjevského kniežata Svjatoslava r. 965 vypálili a vyplenili chazarské hlavné mesto Itil (Iteľ) a pevnosť Sarkel (chazarsky biela pevnosť, Rusmi premenovaná na Beluju Vežu) a Semender, a časť Chazarov vzali do zajatia. Ostávajúci Chazari potom ustupovali pod tlakom kočovníkov z východu do Kyjevskej Rusi a ostatej Európy. Chazarský jazyk, ktorý od doby likvidácie kaganátu bol označovaný ako jidiš, pribral mnoho cudzích, najmä slovanských, baltických a nemeckých slov, s hebrejčinou nemá však žiadne prieniky. Podľa svojho jazyka sa Chazari všade predstavovali ako Jidiš. Bádateľia potvrdzujú chazarský pôvod „judaistického židvu“ v Kyjeve v 11. storočí. Neskôr (okolo roku 1240) boli Chazari dobytí Džingischánom a pod tlakom jeho hord sa rozprchlí do Európy.

Slovo žid – jew, ktoré sa dnes používa na označenie všetkých vyznáčov Talmudu, vzniklo ako označenie chazarského pôvodu koncom XVIII. storočia. Potomkovia Chazarov (s malou prímiesou krvi „biblických židov“ vyhnaných rozličnými panovníkmi), spolu s malým percentom európskych konvertitov na talmudské náboženstvo, sa dnes označujú ako aškenaziovskí Židia. Tvoria asi 90% všetkých Židov.

Židia orientálneho pôvodu sa dnes nazývajú Sefardi – sefardskí Židia, v súčasnosti Izraeli nemajú rozhodujúce slovo. K nim patria aj „biblickí Židia“ – potomkovia národov, čo vyznávali talmudské náboženstvo v oblasti Palestíny v dobe Ježiša Krista.

POGROMY

Prvé pogromy modernej doby začali po otrase roku 1881, keď bol zavraždený cár „osloboditeľ“ (od poddanstva) Alexander II. Boli rozširované ďalej narodovcami, ktorí zavraždili cára – teda nie cárom, ale jeho nepriateľmi. Pri nich spravidla nedochádzalo k bitkám či vraždám Židov, o pár rokov prestali. Prispela k nim aj ústretová politika Alexandra II. voči Židom, ktorí si mohli prenajímať pozemky od veľkostatkárov a potom ich za trojnásobok prenajímať roľníkom!

Až roku 1903 došlo k tragickému pogromu v Kišineve. Robili ho najmä Moldavci, Rusov tu žilo málo, Židov o niečo menej než kresťanov. Zlyhala spolupráca medzi policiou a armádou, tiež bola zanedbaná prevencia. Začalo to 6. apríla večer – prvý deň pravoslávnych veľkonočných sviatkov a posledný židovských. Šarvanci začali rozbiť židov okná, kameňmi zasypali aj policajného komisára s inšpektorom, keď proti nim zasiahli, následne boli vyrabované dva obchodíky a niekoľko stánkov. V ten deň bolo zaistených 60 osôb. Na druhý deň ráno útoky začali Židia striekaním kyseliny sírovej na okoloidúcich kresťanov. Príčinou vystupňovaného násillia kresťanov boli šíriace sa nafúknuté správy o počínaní Židov, tvrdé útoky so smrteľnými následkami boli najmä reakciou na strelbu židov v snahe ochrániť svoj majetok. Je možné, že keby Židia neboli začali s útokmi v ten deň, nebolo by došlo k takej tragédii. Pri pogrome sa nevyskytlo žiadne mučenie, údajne boli dva prípady znásilnenia. Výsledkom bolo 38 mŕtvych Židov a 4

mŕtvi kresťania. K tomu prispel i alkohol, aj dovolenky v poriadkových silách – všetko v dôsledku sviatkov.

No svetová tlač udalosti silno nafúkla a ľživo označila cársku vládu za iniciátora pogromu. To poslúžilo ako signál na začiatok krutej diplomatickej a hospodárskej vojny USA proti Rusku (ďalej živenej i neskoršími ľžami proti cárovi), do ktorej donútili prezident Tafta americkí Židia pod vedením bankára Jacoba Schiffa. Táto vojna vyústila do krvavej bolševickej revolúcie.

Nasledujúci pogrom v Gomeli 29. augusta 1903 bol protiruský a bol vedený s nebyvalou krutosťou z pomsty za Kišinov – nad nevinnými Rusmi (tu boli Rusi v menšine)! Židia naháňali a brutálne bili nezúčastnených, ženy, deti i starcov, malé dievčatko vláčili za vlasy po dlažbe – bola to zlá predzvesť brutality bolševickej revolúcie. 1. septembra bol odvety pogrom železničných robotníkov. Výsledkom boli 4 mŕtvi Židia a 3 Rusi (nie je jasné, či títo padli po výstreloch vojska). Polícia a vojsko rozhodne zasiahli, no Židia útočili dokonca na tých, čo chránili ich majetok!

Ďalšie pogromy už spravidla iniciovali revolucionári. Exemplárnym prípadom je Odesa. Tu boli pogromy už v rokoch 1821, 1859 a 1871, ktoré boli vyvolané hlavne miestnym gréckym obyvateľstvom, ktorým Židia obchodne konkurovali.

REVOLUČNÝ ROK 1905.

POGROMY PROTI VRAHOM

Revolučný rok 1905 bol dôsledkom prehranej vojny s Japonskom, zásluhou USA a Anglicka a najmä Schiffa, ktorý potom údajne „využil zároveň túto príležitosť na to, aby ruských vojnových zajatcov v japonských táboroch obzobnoval s myšlienkami, z ktorých neskôr vzišiel bolševizmus.“ Dôsledkom toho bolo aj povstanie na pancierovej lodi Potemkin, ktorá priplávala 14. júna do Odesy. 18. júna Potemkin musel odplávať, unikajúc pred ruskou eskadrou a všetkému by bol koniec, keby 27. augusta neprišiel zákon o autonómii vysokých škôl, čím boli tieto okamžite zneužit ako stredisko revolucionárov.

15. októbra prišiel z ministerstva príkaz obkľúčiť univerzitu vojskom a tak brániť prístupu verejnosti. T vyvolalo rebéliu študentov a židovské mládeže, ktorí postavili barikády. Pri obsadzovaní barikád armádou, na ktorých boli väčšinou Židia, začali z nich na armádu strieľať, ale aj z balkónov, striedch a okien. Vojaci strelbu opätovne a povstalcov rozohľadli.

18. októbra, keď vyšiel carský Manifest o slobodách, starosta mesta Kryžanovskij spolu s univerzitným profesorom Ščepkinom, ktorých mestský policajný náčelník Nejdart pozval na poradu, namiesto porady ho vyzvali, aby „okamžite odzbrojil políciu a ukryl ju“, ináč (dodal Ščepkin) sa to neobide bez obetí z pomsty a ... polícia bude odzbrojená násilím, čomu náčelník vyhovel. Moc v meste sa dostala do rúk „židovskej obrany“ a „študentskej milície“ vyzbrojenej pištoľami. Z Rusov sa významnejšie angažovali jedine študenti.

Židovská mládež reagovala novými nepokojmi, poučujúc Rusov, že tú slobodu od vlády vydobyla ona. Otvorene Rusom hovorili: „Teraz budeme rozkazovať my vám“ a tiež: „Dali sme vám Boha, dáme vám i cára“ Toto už nehovorili naivní výrastkovia, ale odhodlaní nositelia svetovládnej ideológie. Teda už nie boj proti cárovi za demokraciu, ale za vlastnú diktatúru Chazarov nad Rusmi.

Zatiaľ to „rozkazovanie“ vyzeralo asi takto: Veľký huf Židov s červenými zástavami sa hnal dlho za dvomi strážníkmi, jedného chytili a tak ho zmlátili, že zomrel. Domovník našiel po ňom dva useknuté prsty. Iný sprievod asi 60 Židov bezhlavo strieľal z revolverov. Večer v tento deň sprievod v prevažnej väčšine židovských demonštrantov pod červenými zástavami sa pokúsil odviesť robotníkov z Genovho závodu, ktorí však odmietli. Keď neskôr stretli týchto robotníkov v meste, žiadali od nich sňať čiapy pred červenými zástavami. Keď to „ruský proletariát“ odmietol, ozvali sa zo sprievodu výstrely, na čo ich – hoci neozbrojení – robotníci rozohľadli, a hnali sa za nimi, až pokiaľ nenarazili na inú skupinu asi tisíc ozbrojených Židov, ktorí začali strieľať a štyroch robotníkov zabili. Takto sa začali zrážky medzi Rusmi a Židmi.

Ďalší deň, 19. októbra, sa na uliciach začali objavovať sprievody ruských robotníkov a Rusov rôznych povolání s ikonami, cárovými portrétmi a národnými zástavami za spevu piesne „Chráň, Pane, ľud svoj“ a hymny. Neďaleko chrámového námestia padli do masy demonštrantov výstrely, bol zabitý chlapec, čo niesol ikonu, z revolverov strieľali i na došlú rotu pechoty. Na sprievod sa strieľalo i z okien redakcie „Južnoje obozrenije“ a vôbec po celej ceste z okien, dverí, balkónov, vrát a striech. Na niekoľkých miestach hodili naň granáty, jeden z nich zabil šesť ľudí; v centre hodili tri bomby na kozácku stotinu. Bolo mnoho zabitých a ranených, čo sa logicky pripisovalo Židom, preto následne vznikli pogromy a vzájomne veľmi kruté útoky; proti Židom sa kruto chovali chuligáni. (Údaje o pogromoch som čerpal z knihy Alexandr Solženecyn: Dvěřte let pospolu – Díl první: Dějiny rusko-židovských vztahů v letech 1795–1916, ACADEMIA, © 2002 Arthème Fayard)

SIGNÁL NA ROZŠÍRENIE AGRESIE AJ PROTI RUSKU?

Pazniak napísal: „Ak sa zlo neodsúdi, stáva sa normou. Preto je súd nad komunizmom nevyhnutný. Treba, aby sa odsúdilo „impérium zla (Rusko?)“. Proces sa musí začať. Milióny obetí, vraždenie nevinných ľudí nesmie ostať bez odplaty a vymknúť sa spravodlivosti. Krv zavraždených nesmie odplynúť ako voda.“

Áno, pravých vinníkov treba potrestať, ale Pazniak namiesto vinníkov vyzýva potrestať ich obeť – za to, že sa vymaňujú spod jarma – a takto pod pokrývkou spravodlivého trestu majú sa stať opäť obeť!

BIELORUSI A UKRAJINCI

Bielorusi a Ukrajinci majú s Rusmi spoločné etnické korene, dokonca prvý ruský štát vznikol na Ukrajine ako Kyjevská Rus okolo r. 900! Diferencovali sa v dôsledku surového pustošenia Džingischánovou ríšou a následne 300 rokov trvajúcej (od roku 1242) nadvlády mongolsko-tatarskej Zlatej hordy založenej Batuchánom (Rusko nikdy nebolo jej súčasťou, avšak bolo prinútené platiť jej tvrdé dane). V dôsledku toho územie Bieloruska bolo odtrhnuté od ostatných Rusov v XIII. storočí Litovským kniežatstvom a v nasledujúcom storočí Litva pripojila celú juhozápadnú Rus s Kyjevom, aj západné územie súčasného Ruska. Preto sú pochopiteľné snahy ukrajinských a bieloruských národovcov o opätovné zblíženie a spojenie s Rusmi, aby tak zabránili svojmu zničeniu s využitím rozdelenia pôvodného ruského národa.

V tomto svetle znejú smiešne Pazniakove obvinenia Ruska, že obsadilo v 18. storočí Bielorusko, ktoré sa len vrátilo späť po tom, čo ho od Moskvy odtrhla Litva v dôsledku mongolsko-tatarských výbojov.

RUSKO MONGOLSKÝM IMPÉRIOM?

Zastavme sa pri neveriteľných výsledkoch uvedených na začiatku Pazniakovho článku: „Ak hovorím o komunizme, mám na zreteli ten systém moci, ten systém politiky a tú ideológiu, ktoré existovali

v niekdajšom ruskom impériu - v ZSSR v rokoch 1917-1991. Historicky toto impérium (jeho politiku a ideológiu) založili Mongoli a riadilo sa postulátom „ísť po najvzdialenejšie more“. V priebehu storočí sa menili hlavné mestá a rody, ktoré vládli v impériu Džingischána, menil sa názov ríše, nemienil sa však jej euroázijský obsah, jej politická podstata – vojna a jej ideológia.“

ZSSR nebolo žiadnym ruským impériom, aj Rusom tu vládli mnohí nerusi. Rusko nebolo súčasťou ani Zlatej hordy, založenej Džingischánovým potomkom Batuchánom od spodného toku Dunaja do povodia Irtyša a spodného Obu. Mongoli nielen žiadne Ruské impérium nezakladali, ale naopak, ničili ruské mestá a dediny.

KTO VRAŽDIL V ZSSR?

Podľa knihy Uškujnika „Kagan a jeho bek“ práve sionisti robili v Sovietskom zväze politické čistky, dokonca čistili aj „leninských Židov“. Teda ani toto nie je vina Rusov. Masové vyvražďovanie spočiatku vykonávala ČEKA, týkala sa hlavne ruského národa a Ukrajincov. Pazniak ignoruje, že od roku 1938 sa stal Ludovým komisárom NKVD nerus Berija a sústredil do svojich rúk všetku silu tajnej polície. Teda všetky represie nielen v Bielorusku riadil Berija. Pazniak píše: „V 40. rokoch Rusi vyviezli na Sibir a tam umučili všetkých tzv. kulakov zo západného Bieloruska. Vyrážali ich plné vagóny. V rokoch 1949-1950 uskutočnili tzv. kolektivizáciu. Roľníkom vzali všetko – pôdu, základný majetok aj výrobné prostriedky.“ Robilo to NKVD v chazarských rukách, ktoré predtým rovnako vyvážalo Ukrajinských a Ruských kulakov – to Pazniakovi nevedí! Pazniak obviňuje Rusov v osobe Chruščova z rusifikácie Bieloruska, nevie ani toľko, že Chruščov bol Ukrajinec, ktorý rovnako preferoval ruský jazyk na Ukrajine aj v Bielorusku. Moc nerusov pretrvávala i počas jeho vlády aj ďalej: Minister zahraničia Molotov so svojou ženou Žemčužinou, rodenou Karpovou (neruska, ktorá mala veľa bohatých príbuzných v USA a často ich navštevovala), slúžili ako hlavní dôstojníci spojenia medzi sovietskymi sionistami a sionistami Európy. Po likvidácii Beriju sa Molotov objavil v Amerike, jeho prvá návšteva mierila k Baruchovi, s ktorým sa dlho zhováral (ZMENA 22-23, str. 21)! Ani Litvinov, Brežnev a Andropov neboli Rusi. Kaganovi podľa Uškujnika bol potomkom chazarského chána – Kagana, po odstavení Leninových kádrov bol skutočným vládcom ZSSR konajúcim v pozadí a Berija bol základom jeho moci. Keď sa mu Stalin vymkol z rúk, dal ho otráviť. Bezprostredným popudom na likvidáciu Stalina bolo zrejme jeho verejný zrieknutie sa marxizmu-leninizmu a „pokánie“ pred Najvyšším soviетom na jeho posledné narodeniny 21. decembra 1952, kde o. i. údajne vyhlásil: „Marx vypracoval slogan: Náboženstvo je ópium ľudí. Tým z ľudí vystrihol svedomie. A človek bez svedomia nepozná žiadnu zodpovednosť pred Bohom. Ja, váš vodca Stalin, dobre poznám náboženstvo; veď som bol, ako viete, kedysi v Gruzínsku v kňazskom seminári, ale dal som si Marxom a Leninom svedomie vyrezať. Túto informáciu publikovala ZMENA 41/2001, jej redakcia ma láskavo informovala o zdroji –

